

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Maaseutuyrittäminen tutuksi kouluille

LOPPURAPORTTI

Hankkeen nimi: **Maaseutuyrittäminen tutuksi kouluille**
Numero: **15488**
Diaarinumero: **1868/3570-2011**
Ohjelma: **Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2007-2013**
Toimintalinja: **Leader: Maaseutualuiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen**
Toimenpide: **Alueiden ja valtioiden välinen yhteistyö
Elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut**
Toteutusaika: **1.1.2012-31.12.2014**
Hakijan nimi: **Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme
Väihkyläntie 2, 19700 SYSMÄ
Vastuullinen johtaja: Jari Yli-Talonen, puh. 040 848 4861
Projektipäällikkö: Mari Sarvaala, puh. 044 342 0068**

1 Yhteenveto hankkeesta

Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme yhdessä maatalous- ja maaseutualan toimijoiden kanssa haluaa vaikuttaa nuorien maaseutuyrittämisen tuntemukseen, tulevaan ammatinvalintaan ja maaseutumyönteiseen asenteeseen Päijät-Hämeen alueella. Nuorten joukosta löytyvät tulevat päättäjät ja tilojen omistajat, joten heidän vieraantumista maaseudusta tulee ehkäistä. Maatilalle on tarjolla vähän luonnollisia tutustumis-mahdollisuuksia, minkä seurauksena mm. maa- ja metsätalous jää monelle nuorille vieraaksi.

Hankkeen toimenpiteinä ovat: 1) koululaisten vierailut maatiloille ja maaseutuyrityksiin. Näillä retkillä luodaan nuorille, opettajille ja kouluille mahdollisuus tutustua maatalon toimintaan ja tavata tuottajia ja maaseutuyrittäjiä. 2) Koulujen opintojen ohjauksen tunneilla käydään kertomassa maaseutualan koulutuksesta. 3) Opettajille järjestetään yhteistilaisuuksia, jotka syventävät heidän maaseututietämystään ja mahdollistavat tietojen välittämisen opetuksessa. 4) oppilaille hankitaan työelämään tutustumis- ja työharjoittelupaikkoja.

Hankkeen kokonaiskustannusarvio:

150 000 €

Hankkeen rahoitussuunnitelma:

EU + valtio + kunnat	120 000 €
Yksityinen rahoitus	30 000 €
Kokonaisrahoitus	150 000 €

Hankkeen toteutuneet kustannukset:

Palkkauskulut ja palkkiot	54 931,32 €
Ostopalvelut	52 078,70 €
Vuokrat	86,50 €
Matkakulut	34 517,42 €
Muut kustannukset	8 739,37 €
YHTEENSÄ	150 353,31 €

Kolmen vuoden aikana Päijät-Hämeen alueen alakoulun 5-6-luokkalaisten ja yläkoululaisia vietiin maatilavierailuille 2965 oppilaan verran (tavoite 2000 nuorta) lähemmäs 100 eri vierailulla. Hankkeessa tarjottiin oppilaille TET-harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja. Kaikkia ei saatu tilastoitua, mutta tiedossa on yli 60 maaseutu-tettiläistä ja harjoittelijaa (tavoite 40 oppilasta). Alalle hakijatkin ovat arvio, mutta ainakin 35 nuorella ala oli 1. tai 2. hakutoiveena peruskoulun jälkeen (tavoite 30 henkilöä).

Hanke käynnistyi tehokkaalla markkinoinnilla kouluille ja vierailutilojen etsinnällä. Hanketta jaksotettiin koulujen lukuvuoden mukaan, ja toisaalta Päijät-Häme jaettiin etelä- ja pohjoisosiin, joihin hankkeen toiminta painottuu enemmän kunakin vuonna. Yhteistoimijana hankkeessa mukana olleella ProAgraria Etelä-Suomella on alueella hyvä tuntemus ja kontaktit maatiloihin, joten sitä kautta saatiin luotua havaintotilaverkostoa.

Jokainen hankealueen yläkoulu oli mukana retkellä ainakin kerran. Pienissä kouluissa se tarkoitti koko vuosiluokkaa, mutta isoissa kouluissa olisi ollut mahdollista moninkertaistaa osallistuvien ryhmien määrä. Hankkeen laajennus alakoulujen 5-6-luokkalaisiin toi uusia innokkaita ryhmiä mukaan. Alakoulut ovat heti valmiita maksuttomille retkille.

Koulut ja opettajat olivat kiitollisia päästessään mukaan: sillä voitiin syventää koulujen opetusta. Hanke toi tietoa ja konkretiaa oppilaille ja oli samalla kuluttujavalistusta.

Hankkeen rahoitus saatiin Manner-Suomen maaseuturahastosta ja yksityisinä rahoittajina toimivat Päijät-Hämeen maaseutusäätiö sekä Suomen Metsäsäätiö.

2 Hankkeen tausta ja tavoitteet

Maaseutu, maa- ja metsätalous rinnakkaisine elinkeinoineen ovat Suomelle erittäin tärkeitä. Maaseudulla tuotetaan ravintoa, siellä asutaan, sieltä ammennetaan voimavaroja tulevaan. Nuorten joukosta löytyvät tulevat päättäjät ja omistajat, joten heidän vieraantumista maaseudusta tulee ehkäistä. Kouluissa maaseudun peruselinkeinojen maa- ja metsätalouden esittely on karsittu opetussisällöistä minimiin. Maatilalle on tarjolla vähän luonnollisia tutustumismahdollisuuksia, minkä seurauksena mm. maa- ja metsätalous jää monelle nuorille vieraaksi.

Maaseudulta toimeentulon hankkiminen on entistä enemmän moniyrittäjyyttä, jossa perusmaatalouden lisäksi tuloja hankitaan muista lähteistä, esim. koneurakoinnista, matkailusta, kädentaidoista, korjauspalveluista. Nykyaikaisen toimivan ja kannattavan maatalon hoito on kokopäiväistä yrittäjyyttä, jota monikaan nuori ei välttämättä ymmärrä. Maaseudulla on tilaa uusille yrittäjille, yksistään metsän osalta Päijät-Hämeessä tarvittaisiin 100-200 yrittäjää.

Hankkeen ideoija ja alulle panija oli Päijät-Hämeen maaseutusäätiö, jonka omistuksessa on Asikkalassa pelto- ja metsäalueet, joissa Koulutuskeskus Salpaus järjestää luonnonvara-alan opetusta. Maaseutusäätiö on ollut luonnonvara-alan aiempi koulutuksen järjestäjä Asikkalassa ennen Koulutuskeskus Salpausta.

Koulutuskeskus Salpauksessa luonnonvara-alaa opiskelee mm. maaseutuyrittäjiä, eläinten- ja hevostenhoitajia, kalastuksenohjaajia, kalanjalostajia ja luonto-ohjaajia. Aikuiskoulutuksen puolella tarjolla on esimerkiksi metsänomistajakoulutusta ja maatalouslomittajien täydennyskoulutusta sekä karjatalouden ja hevosvalmentajan ammattitutkinto.

Hankkeen tavoitteena oli lisätä peruskoulun 5-6-luokkalaisten ja yläkoulujen oppilaiden tietämystä nykyaikaisesta maa- ja metsätaloudesta, sekä sen merkityksestä maaseudulle sekä saada päijäthämäläiset nuoret tuntemaan paremmin maaseudun mahdollisuudet työllistäjänä ja tulevana ammattina.

Hankkeen laadullisia tavoitteita olivat:

- lisätä maaseutuammattien ja yrittämisen tunnettuutta kehittämällä koulujen, yritysten ja muiden toimijatahojen yhteistyötä
- vahvistaa opettajien ja opinto-ohjaajien tietämystä toimintaympäristöstä
- lisätä yläkoululaisten tietämystä ja kiinnostusta maaseutuammatteja kohtaan
- tuoda maaseutu, maa- ja metsätalous konkreettisesti tutuksi nuorille ja siten edistää nuorten positiivista asennetta niitä kohtaan
- luoda kouluille mahdollisuus syventää ja lisätä maaseutuopetusta
- tuoda hankealueen maaseudun eri tahot kattavasti tutuksi yhteistyötä hyödyntäen (oppilaitokset, yrittäjät, teollisuus, järjestöt ym.)
- ehkäistä maalta pois muuttamista ja edistää maallemuuttoa.

Hankkeen määrällisiä tavoitteita olivat:

- tuoda tietoa maaseudusta alueen 5-6-luokkalaisten ja yläkouluihin noin 2000 nuorelle
- tarjota maaseutuaiheisia työelämään tutustumis-, työharjoittelu- ja kesätyöpaikkoja noin 40 oppilaalle kaikkien kuntien alueella
- saada opiskelijoita hakeutumaan maaseutuammatteihin noin 30 koko hankealueella

3 Hankkeen toteutus

3.1 Yleistä

Hanke rahoitettiin EU-osarahoitteisena:

Ohjelma:	Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2007-2013
Toimintalinja:	Leader: Maaseutualuiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen
Toimenpide:	Alueiden ja valtioiden välinen yhteistyö Elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut

Hanketta toteutettiin ajanjaksolla 1.1.2012-31.12.2014. Hanke käynnistyi tehokkaalla markkinoinnilla kouluille ja vierailutilojen etsinnällä. Hanketta jaksotettiin koulujen lukuvuoden mukaan, ja toisaalta Päijät-Häme jaettiin etelä- ja pohjoisosiin, joihin hankkeen toiminta painottuu enemmän kunakin vuonna. Yhteistoimijana hankkeessa mukana olleella ProAgria Etelä-Suomella on alueella hyvä tuntemus ja kontaktit maataloihin, joten sitä kautta saatiin luotua havaintotilaverkostoa.

Yleinen hankkeen suunnittelu, organisointi ja järjestely veivät yllättävän paljon aikaa. Kevät 2012 käytettiin kokonaan vierailutilojen hankintaan, eikä varsinaisia koululaisretkiä tehty ollenkaan.

3.2 Vierailutilat

Vierailutiloja saatiin hyvin koottua hankealueen jokaisesta kunnasta: kaikkiaan yksityisiä tiloja saatiin mukaan noin 40 kappaletta. Jokaisella tilalla käytiin ainakin kerran ryhmän kanssa, toisilla montakin. Tilaverkoston määrää suunniteltiin niin, että mukaan lupautuneet tilat saivat esitellä toimintaansa.

Retkikohteiksi haluttiin valita mahdollisimman monipuolisia tiloja ja toisaalta eläintiloja, koska ne ovat nuoria eniten kiinnostava osa maaseutua. Eläntilan ympärille on hyvä rakentaa päivän muu kulku: urakointia, jatkojalostusta, metsäasiaa, viljanviljelyä.

Hankkeeseen mukaan lähteneet vierailutilat saivat tiiviin paketin hankkeesta yhteistapaamisessa huhtikuun alussa 2012 Koulutuskeskus Salpauksen Asikkalan tiloissa. Mukana oli yhteensä parikymmentä henkilöä eri tiloilta.

Hankkeen vetäjät kävivät etukäteen tutustumassa tiloilla ja suunnittelemassa mahdollisten retkipäivien kulkua. Näin saatiin valmisteltua yhdessä tilanväen kanssa ohjelmaa ja nähtiin paikat, pystyttiin hahmottamaan tilantarve, kulkeminen jne. Tiloilla käynti ennakolta oli ehdottoman tärkeää päivän sujuvuuden kannalta.

3.3 Tulokset: järjestetty toiminta

Hankkeen kiinnostavimmaksi toimintamuodoksi osoittautuivat tilavierailut. Kolmen vuoden aikana Päijät-Hämeen alueen alakoulun 5-6-luokkalaisia ja yläkoululaisia vietiin maatilavierailuille 2965 oppilaan verran (tavoite 2000 nuorta) lähemmäs reilulla 90 eri vierailulla.

Osallistujien määrä vuosittain

	tilaisuudet	tunnit	hlöt
keväällä 2012 ei järjestetty retkiä			
VUOSI 2012	12	57	426
VUOSI 2013	23	109	823
VUOSI 2014	56	205	1716
KAIKKIAAN	91	371	2965

Lisäksi hankkeessa tarjottiin oppilaille TET-harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja. Kaikkia ei saatu tilastoitua, mutta tiedossa on yli 60 maaseutu-tettiläistä ja harjoittelijaa (tavoite 40 oppilasta). Alalle hakijatkin ovat arvio, mutta ainakin 35 nuorella ala oli 1. tai 2. hakutoiveena peruskoulun jälkeen (tavoite 30 henkilöä).

Opontunnilla käytiin kertomassa maaseudun koulutuksesta ja ammateista yksittäisiä kertoja sekä Vääksyn yhteiskoulun opettajilla oli oma syventävä päivänsä.

Retkillä oli mukana aina useampia opettajia, pääasiassa biologian tai kotitalouden opettajat sekä opinto-ohjaajat, mutta hyvin vaihtelevasti muidenkin aineiden opettajia, joten mukana olleiden opettajien välityksellä saatiin levitettyä hankkeen tietoa kouluihin.

Kaikilla retkillä tuotiin esiin maaseutuyrittämisen monipuolisuutta, ammattiosaamista, koulutusta sekä maaseudun tarjoamia maa- ja metsätalouden välillisiä ja välittömiä ammatteja. Lisäksi yritettiin selittää monialayrittäjyyden merkitystä.

Kouluihin oltiin yhteydessä pääasiassa sähköposteilla, kerrottiin hankkeen mahdollisuuksista. Maksuton bussikuljetus oli riittävä kannustin monelle koululle, koska koulujen omat määrärahat eivät riitä busseihin. Lisäksi metsänhoitoyhdistyksellä on pitkät perinteet erilaisten koululaishankkeiden vetäjänä, monet opettajat olivat ennestään tuttuja ja tiesivät, mitä oli odotettavissa. Kun vierailuja ruvettiin järjestämään, puskaradio oli tiedonkulkuvälineenä opettajilta toisille. Kerran mukana olleet opettajat lähtivät seuraavan vuosiluokan kanssa.

3.4 Tulokset: videoinnit

Hankkeen loppuvaiheessa päätettiin, että muutamasta vierailupäivästä tehdään videoklipit: ala- ja yläkoulujen reissusta erikseen ja erityyppiset. Videot teetettiin ammattilaisella ostopalveluna.

Alakoulujen videoklippit tehtiin Vääksyn Aurinkovuoren koulun 6-luokkalaisten vierailusta Kailan tilalle Kalkkisiin. Lapset lähtivät innolla mukaan, heiltä sai kommentteja ja haastatteluja. Lopputulos oli reipas, positiivinen ja hilpeä toimintapäivä maatilalla. Lisäksi päästiin hakkuutyömaalle harvesterin kyytiin ja näin liitettiin mukaan metsätalous.

Yläkoulun videoklippit tehtiin Hartolan 8-luokkalaisten vierailusta Kivelän tilalle Sysmässä. Yläkoululaiset eivät ole yhtä vapaita puheissaan, mutta paljon hyvää materiaalia saatiin. Videoon tehtiin tarina Kivelän nuoren sukupolven mietteistä ja tuntemuksista, sekä tulevasta sukupolvenvaihdoksesta. Väleihin laitettiin koululaisten vierailusta pätkiä.

Kuvatun materiaalin tiivistäminen osoittautui erittäin hankalaksi, kun hyviä otoksia oli paljon. Lopulta leikkeet saatiin tiivistettyä n. 6-8 minuuttiin.

Valmiit videoleikkeet on löydettävissä youtubesta. Lisäksi klippien linkkitiedot jaetaan Päijät-Hämeen kouluille, tuottajayhdistyksille ja vierailutiloille.

3.5 Tulokset: muussa mukana

Suomen Metsäyhdistyksen Metsä puhuu-hankkeen kouluvierailu rantautui Päijät-Hämeeseen kertomaan 9-luokkalaisille metsäalasta ja sen työpaikoista metsätalouden ammattilaisen silmin. Puhujana oli jonkin metsäteollisuuden yrityksen edustaja. Hanke lobbasi alueen kouluille tätä mahdollisuutta.

Elma-maaseutumessut - Vihreä viikonloppu on Helsingin messukeskuksessa järjestettävä vuotuinen tapahtuma marraskuun lopulla, jossa koko maaseutu on esillä toimijoineen ja tuotteineen. Messuilla on esittelyssä koko maaseudun kirjo eläimiseen, metsineen, kädentaitoineen sekä ammattilaisia ja koulutuspaikkoja esillä. Messuilla on perinteinen koululaispäivä, jolloin metsäosastot ovat valmistautuneet ottamaan erityisesti yläkoululaisia vastaan ja järjestäneet heille toimintaa. Hanke on lobannut kouluille tätä messumahdollisuutta ja maksanut kuljetuksia. Osalle Päijät-Hämeen yläkouluista messupäivästä on tullut perinne. Bussikuljetuksia on maksanut tämä hanke, Suomen Metsäsäätiö ja Metsäteollisuus ry., liput tarjoaa Suomen Metsäyhdistys.

3.6 Hankevetäjän osallistuminen koulutuksiin ja seminaareihin

Metsäalan imagotreffit 14.2.2012

Helsingissä pidetyssä seminaarissa pohdittiin metsäalan vetovoimaisuutta ja imagoa sekä niiden merkitystä alan tulevaisuuden kannalta. Päivän aikana perehdyttiin aiheisiin yleisesti huippupuhujien johdolla ja kuultiin esimerkkejä ja käytännön kokemuksia alalta.

Mitkä tekijät vähentävät tai lisäävät metsäalan vetovoimaa? Millainen on metsäalan yritysten ja oppilaitosten imago nuorten parissa? Mikä ovat vahvuutemme ja heikkoutemme? Mitä voimme tehdä asialle?

Vaikka päivä koski vain metsäalaa, niin yleistys voidaan tehdä koskemaan myös maataloutta ja samalla koko maaseutuyrittämistä. Päivän päällimmäiseksi anniksi jäi, että metsäalasta pitää kertoa positiivisia asioita. Nuoret tietävät alasta aivan liian vähän, opettajatkaan kaupunkikouluissa eivät osaa kertoa (eivät edes opintojenohjaajat). Alasta pitää kertoa nuorekkaasti ja saada nuoret tietoisiksi, millaisella hightech-alalla ollaan. Miten laajakirjoisen joukon ammattilaisia ala työllistää: kemisti, tutkija, arkkitehti, tuotepäällikkö, metsäneuvoja, metsäkoneenkuljettaja, metsäluonnonhoitaja jne.

Kehittyvän maatalouden hanketreffit 27-28.11.2013

Kuortaneella järjestettiin valtakunnalliset Kehittyvän maatalouden hanketreffit 27-28.11.2013. Hankevetäjä oli mukana verkostoitumassa, kuulemassa erilaisista hankkeista ympäri Suomea, hankkimassa uusia ideoita, saamassa tietoa tulevasta.

Tuntumana oli, että lapsille ja nuorille hankkeita järjestävänä tahona on usein 4H- yhdistys tai – piiri tai jokin maaseudun oppilaitos. Maaseuturahoituksen ja hankkeiden mahdollisuuksien käyttö lasten ja nuorten maaseutuaktivointiin ei ole tiedossa monellakaan taholla.

3.7 Oppilailta kerätty palaute

Koululaisilta kerättiin satunnaisesti palautetta lomakkeilla. Saatu palaute oli rehellistä ja aina samansuuntaista. Eläimet ja navetta kiinnostivat eniten: eläinten rapsuttelu tai vasikoiden juottaminen oli mukavaa, pelkästään eläinten käyttäytymisen seuraaminen tai lypsyrobotin toimintaan tutustuminen oli kiinnostavaa.

Koulujen opetuksessa ei ole juurikaan perustietoa maataloudesta, joten luonnollisesti se on oppilaista mielenkiintoista, kun siihen pääsee kerrankin tutustumaan. Viljalajit ja lehmä eläimenä saattavat tulla vastaan alakoulun kirjoissa, mutta sen jälkeen ne eivät kuulu opetussisältöihin.

Konkreettinen näkeminen, tekeminen ja kokeilu olivat parasta: viljalajien tunnistaminen, myslin valmistusprosessiin tutustuminen ja maataloudesta saatavien tuotteiden maistelu ovat hyviä kokemuksia.

Metsäasiat kiinnostivat oppilaita vaihtelevasti: osa tykkäsi, kun oppi mittaamaan puun pituutta ja arvioimaan ikää ja tilavuutta tai sai kuulla puusta saatavista tuotteista. Osan mielestä metsäasiat olivat valtavan tylsiä. Se on ymmärrettävää, kun rinnalla on navetta ja elävät eläimet. Suomalainen kuitenkin näkee metsää kaikkialla, mutta navettaan ei nykyuori useinkaan pääse. Metsissä ei ole näyttää konkreettisesti mitään tosikiinnostavaa, metsää ihmiset näkevät kaikkialla ympärillä ja koulun biologiassa käydään läpi metsäasioita.

Maa- ja metsätalouden ammateista kuuleminen on myös ollut monelle tärkeä asia. Maatalouden tuotteista, kaluston hinnoista, puun ja puutuotteiden hinnasta puhuminen on ollut avartavaa.

Numeroarviointi retken sisällöstä, järjestäjien asiantuntemuksesta on yleensä kiitettävää. Käytännön järjestelyissä on välillä ollut aikatauluissa ongelmia ja odottelu nykyuoret eivät siedä ollenkaan. Samassa paikassa ei saisi viipyä monta hetkeä! Tylsää ja turhaa monen mielestä on ollut seisominen, kuunteleminen, pitkät puheet. Enemmän kaivataan toimintaa, on halukkuutta päästä itse kokeilemaan. Osa porukasta on aina niitä, joita mikään ei kiinnosta eikä mitään uutta opittu (kavereille ei saa näyttää, että kiinnostaa).

Järjestäjien puolesta huolettaa oppilaiden varusteet: ohjeistus ei mene perille ja sitten valitetaan asiasta, kun tulee hajua tai jalkineet kastuvat märässä heinikossa.

Sää on suuressa roolissa jokaisessa päivässä.

Alla palautetta muutamasta retkipäivästä koevastausten ja raportin muodossa.

Biologian kokeessa kysyttiin 7-luokkalaisilta metsäretkellä mukana oppilailta, mitä metsänhoito on. Vastauksissa kuvattiin tarkasti taimien istuttamista:

- puuntaimiin pitää laittaa myrkyä tukkimiehentäin takia, jotkut metsänomistajat suojaavat taimia hirviltä esim. laittamalla hiuksia metsään

- puut istutetaan n. 2 metrin välein, 2000 hehtaaria kohden kerrottiin että kaadetun metsän tilalle pitää saada aikaiseksi uusi metsä:
 - jos metsään tekee päätehakkuun, tulee siellä olla tietyssä ajassa taas taimia kasvamassa
 - pitää pyytää metsähallinnolta lupa kaataa puita
- miksi kesäaikaisissa hakkuissa tehdään kantokäsittely:
- kun puut katkotaan, kantojen päälle laitetaan kemiallista ainetta estämään puun lopullisen tuhoutumisen esim. ötököiden johdosta
- visakoivujen arvosta:
- harvinaiset visakoivut kasvavat hieman kiereen, niistä saa suunnilleen 8x enemmän rahaa kuin esim. männystä
- taimikonhoidon merkityksestä:
- kun puut ovat kasvaneet 4-6 vuotta, ne pitää harventaa eli kaataa susipuut ja huonot pois
 - puiden taimien ympäristö täytyy raivata ennen kuin taimet ovat yli viisi vuotiaita
- Asiantuntijan tieto oli, että ”puuta on kiintomotin verran, kun se on n. 25 m korkea ja 35 cm leveä”. Paljon muitakin loistavia vastauksia löytyi.

Vääksyn yhteiskoulun ympäristö- ja liikuntapäivä 27.9.2014

KARPALORETKI

Koulussamme oli 27.9. liikunta- ja ympäristöpäivä. Menimme köksäryhmän kanssa keräämään karpaloita Kuorasjärvelle. Pikkubussimme saapui koululle noin 15 yli kahdeksan, ja matkamme kesti 20 minuuttia. Vähän ennen kuin saavuimme suolle, näimme hirvestäjiä. Köksän opettaja Tiina varoitti hirvimiehiä, etteivät he ampuisi meitä, ja kertoi matkamme suunnan. Saavuttuamme paikan päälle, nousimme bussista astioinemme ja rämmimme metsän läpi suolle. Keräsimme karpaloita lyhytkorsikalvakkanevalla noin tunnin ajan. Saimme tietää, että suo ei upota, jos siellä kasvaa heinää. Opimme myös suon toimintatavoista. Se oli mukava ja uusi, sekä virkistävä kokemus.

Kerättyämme runsaan määrän karpaloita, kävelimme Vähä-Äiniön niemelle, kyläyhdistyksen laavulle. Siellä paistoimme tikkupullia ja söimme eväämme. Tuuli ajoi ilkeästi pistelevän savun silmiimme, joten osa meistä siirtyi rannalla oleville puupölkyille istumaan.

Seuraavaksi lähdimme pikkubussillamme läheiselle Niemimäen mansikkatilalle. Siellä saimme tutustua vanhaan riiheen ja kuulla mukavia tarinoita mummun nuoruudesta, sekä tilan historiasta. Meille tarjottiin itse tehtyä mansikkamehua ja keksejä. Mummu oli järjestänyt meille pienen visan, jossa piti arvailla vanhoja sanoja. Palkintona oli mansikkamehua ja –hilloa. Saimme myös käydä kasvihuoneessa ja maistella siellä kasvavia mehukkaita tomaatteja.

Poismenomatalla meillä oli hauskaa ja matka kului nopeasti. Koululla veimme tavaramme luokkaan ja pääsimme lähtemään kotiin. Retki oli mukava ja opimme paljon uusia asioita suosta ja ympäristöstä.

4 Henkilöresurssit

Hanketta olivat käynnistämässä ja retkipäiviä järjestämässä metsänhoitoyhdistyksen projektipäällikkö Mari Sarvaala ja ProAgria Etelä-Suomen maitotilaneuvoja Pia Kekkonen.

Metsänhoitoyhdistys on hoitanut koulujen varailut retkille, päivien yleisen organisoinnin, järjestänyt retkien metsäisen osuuden sekä hankkeen raportoinnin ja hallinnon. ProAgrian roolina on ollut vierailutilojen hankinta. Lisäksi ProAgria on ollut Pia Kekkonen muodossa mukana esittämässä omaa toimintaansa ja tuomassa esiin ammattikuntaansa.

ProAgria oli alussa mukana ostopalveluna, mutta myöhemmin Pia Kekkonen palkattiin mhy:lle hankkeen tehtäviin. Lisäksi yksittäisissä päivissä on ollut mukana kiireapuna muita mhy:n toimihenkilöitä, erityisesti Tiina Ojansivu on vetänyt useampia retkipäiviä.

Havaintotilat ovat järjestäneet intonsa mukaan tiloille yhteistyökumppaneita, tarjoiluja ja esittelijä. Syksyn 2012 retkillä oli mukana Sysmän kunnan vetämä Yrittäjyyden edistäminen maatalouslomituksessa-hanke, jonka puitteissa yrittäjälomittajat esittelivät lomitusta ammattina.

Vierailukohteina oli myös maa- ja metsätalouden jalostukseen suuntautuneita yrityksiä, joissa saatiin kuvaa mm. pellon, metsän ja navetan raaka-aineiden jalostuksesta eteenpäin (leipomo, meijeri, mylly). Metsäkoneurakoitsijat ja metsurit ovat työmaillaan olleet aina valmiina esittelemään toimintaansa. Lisäksi käytiin mm. puutarhalla, metsäpuiden taimitarhalla, sahalla, talotehtaalla.

5 Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kulut jakautuivat seuraavasti:

	V. 2012	V. 2013	1-6/2014	Haettu 7-12/2014	YHTEENSÄ	Budjetti	ylitys / alitus
Palkkauskulut ja palkkiot	10264,83	16416,28	13252,60	14997,61	54931,32	52400,00	-2531,32
Ostopalvelut	19702,76	14680,59	8915,39	8779,96	52078,70	52300,00	221,30
Vuokrat	86,50	0,00	0,00	0,00	86,50	300,00	213,50
Kotimaan matkakulut	5796,02	10171,26	10907,21	7642,93	34517,42	36300,00	1782,58
Muut kustannukset	2578,14	3068,28	1503,83	1589,12	8739,37	8700,00	-39,37
KULUT YHTEENSÄ	38428,25	44336,41	34579,03	33009,62	150353,31	150000,00	-353,31
Ely-keskus (EU+valtio)64%	24594,08	28375,30	22130,58	21126,16	96226,11	96 000,00	-226,11
Kunnat (Leader)16 %	6148,52	7093,83	5532,64	5281,54	24056,53	24 000,00	-56,53
Yksityinen rahoitus 20 %	7685,65	8867,28	6915,81	6601,92	30070,66	30 000,00	-70,66
HANKKEEN TUOTOT	38428,25	44336,41	34579,03	33009,62	150353,31	150 000,00	-353,31

Hankkeelle myönnetty rahoitus saatiin käytettyä täysimääräisesti. Palkkakustannukset matkakorvauksineen olivat luonnollisesti suurin kuluerä. Ostopalveluihin sisältyvät ProAgrian ostopalveluosuus, yksityisille tiloille maksettu 100 € korvaus/ käynti sekä videointien kustannukset. Muista kulueristä suuria olivat bussikuljetukset: yksittäisen reissun kulun voi arvioida pyöreästi 300 €/reissu. Suojavarusteisiin, haalarit ja jalkineet, täytyy myös varata budjettia.

Jalostuksen yritykset tekivät esittelynsä osana markkinointitoimintaansa.

Yksityisrahoituksen kertyminen ja kuluminen

rahoittaja	METSÄSÄÄTIÖ		PH MAASEUTUSÄÄTIÖ			yhteensä	budjetti
myöntöpvm	30.4.2012	18.2.2014	2.1.2012	7.8.2014	tammi.2015		
€	4 000	2 000	13 310	4158,74	6 531,26	30 000	30 000
Käyttö	1-7.2012	8-12.2012	1-7.2013	8-12.2013	1-7.2014	8-12.2014	yhteensä
€	2 946,80	4 738,85	4 963,12	3 904,16	6 915,81	6 531,26	30 000

Julkinen rahoitus (80 %) hankkeelle saatiin Manner-Suomen maaseuturahastosta, Päijänne-Leader ja Etpähä-toimintaryhmien kautta. Lisäksi tarvittiin 20 % yksityinen rahoitusosuus, joka saatiin valtaosin Päijät-Hämeen maaseutusäätiöltä sekä lisäksi Suomen Metsäsäätiöltä.

Päijät-Hämeen maaseutusäätiön tarkoituksena on kehittää, tukea ja edistää luonnonvara-alan koulutusta. Säätiö toteuttaa tarkoitustaan mm. jakamalla stipendejä ja antamalla lahjoituksia päijäthämäläisen maaseutuopetuksen kehittämiseen. Säätiöllä on luonnollinen kiinnostus saada opiskelijoita maaseutukoulutukseen ja myös metsä on tärkeässä roolissa elinkeinona, säätiö on ollut mukana mahdollistamassa metsäistä täydennyskoulutusta metsänomistajille ja tilan jatkajille.

Toinen hankkeen yksityisrahoittaja Suomen Metsäsäätiö on metsänomistajien, metsäteollisuuden ja muiden metsätaloudesta toimeentulonsa saavien viestinnän rahoittaja. Säätiön tavoite on metsätalouden ja -teollisuuden toimintaedellytysten turvaaminen sekä puun ja puupohjaisten tuotteiden käytön lisääminen. Metsäsäätiön toimintatavat ovat rahoittaa ja tuottaa tutkimus- ja kehitystyötä sekä viestintää. Lisäksi säätiö myöntää apurahoja ja hankerahoitusta.

6 Raportointi ja seuranta

Hankkeen ohjausryhmässä olivat seuraavat jäsenet:

Jyrki Näsi	Päijät-Hämeen Maaseutusäätiö, säätiön asiamies (ohryn pj.)
Timo Riukka	kohderyhmäikäisten vanhemmat (ohryn varapj.)
Olli Suntiola	ProAgria Etelä-Suomi, talous- ja yritysneuvonnan asiantuntija
Seppo Leppänen	Koulutuskeskus Salpaus, koulutuspäällikkö
Sisko Kivelä	havaintotilojen edustaja, maatalousyrittäjä
Pirjo Ala-Hemmilä	Asikkalan yhteiskoulu, opinto-ohjaaja
Liisa Häme	Päijänne-Leader, toiminnanjohtaja, toimintaryhmien edustaja
Timo Kukkonen	Hämeen ELY-keskus, julkisen rahoituksen edustaja

Ohjausryhmän puheenjohtajaksi valittiin Jyrki Näsi ja varapuheenjohtajaksi Timo Riukka.

Projektipäällikkö seurasi hankkeen tavoitteiden toteutumista. Ohjausryhmää informoitiin tarvittaessa sähköpostilla hankkeen etenemisestä ja pyydettiin sähköisesti hyväksyntää muutosta vaativiin ehdotuksiin.

Lisäksi hanketoimijat kokoontuivat tarvittaessa seuranta- ja suunnittelupalavereihin. Hankkeen taloudellisia resursseja seurattiin yhdistyksen talousseurannasta saatavien raporttien avulla.

Ohjausryhmän kokoukset

päivämäärä	aihe
23.2.2012	hankkeen aloituskokous
12.10.2012	ensimmäisen retkikauden kuulumiset
helmikuu 2013, sähköpostilla	vuosiraportti 2012
18.12.2013	vuosi 2013, suunnitelmat vuodelle 2014
10.12.2014	hankkeen päätöskokous

Maksatukset Ely-keskuksessa

maksuhakemus jätetty, pvm	maksatuspäätös, pvm	huom.
kausi 1-7.2012: 28.8.2013	22.10.2012	1 x lisäselvitykset
kausi 8-12.2012: 5.2.2013	17.4.2013	1 x lisäselvitykset, käsittelijä vaihtui
kausi 1-6.2013: 8.7.2013	18.9.2013	1 x lisäselvitykset
kausi 7-12.2013: 24.1.2014	17.4.2014	1 x lisäselvitykset
kausi 1-6.2014: 19.8.2014	12.11.2014	1 x lisäselvitykset
kausi 7-12.2014: jätetään tammikuussa 2015		

Hankkeen rahoituspäätökseen haettiin muutosta kolme kertaa:

- syksy 2013: hankkeen laajentaminen koskemaan lukioita sekä 7-luokkalaisia, lisäksi jatkoaika vuoden 2014 loppuun
- kevät 2014: toimihenkilön palkkaaminen hankkeelle
- syksy 2014: budjetin kululajien täsmäytys vastaamaan toteutuvaa

7 Tiedottaminen ja markkinointi

Hankkeesta on kerrottu mhy:n kotisivuilla osana muuta kouluyhteistyötä (www.mhy.fi/paijat-hame/Kouluyhteistyö). Näille sivuille koottiin ja lisättiin nuoria kiinnostavia aiheeseen liittyviä linkkejä, yms. tietoa maaseudusta. Sivuja päivitettiin ajoittain. Sivut jäivät hankkeen loputtua vielä määräämättömäksi ajaksi osaksi mhy:n sivuja. Sinne laitetaan mm. loppuraportti ja videoklippien linkit.

Koululaisille jaettiin retkillä MTK:n tekemää vihkosta ”Maatilan antimet”, jossa kuvataan suomalaista ruoantuotantoa mautiloilla, maanviljelijän työtä, maatilan elämää. Esitteessä kerrotaan metsien hoidosta ja bioenergian tuotannosta sekä mautilojen muista elinkeinoista, esitellään tärkeimmät viljelykasvit ja yleisimmät kotieläimet. Tämä on hyvä peruspaketti

nykyaikaisesta maaseudun toiminnasta, joka kelpaisi biologian opetukseen korvaamaan nykyiset maa- ja metsätalouden osiot.

Valmiit videoleikkeet on löydettävissä youtubesta. Lisäksi klippien linkkitiedot jaetaan Päijät-Hämeen kouluille, tuottajayhdistyksille ja tiloille.

Lehdistöä muistutettiin hankkeesta ja retkistä keväisin ja syksyisin lehdistötiedotteella ja heitä kutsuttiin mukaan retkille. Aina jokin lehti tarttui ideaan.

Ainakin seuraavissa lehdissä on ollut juttuja hankkeen teemoista:

Etelä-Suomen Sanomat 4.9.2012: Maalta työ ja elämäntapa

Itä-Häme 5.9.2012: Lämmin henkäys navetassa

Lähilehti 12.9.2012: Nuoret saivat oppia maaseudusta Sysmässä

Maaseudun Tulevaisuus 12.9.2012: Tervetuloa lehmien taloon

Padasjoen Sanomat 20.9.2012: Koululaiset vierailivat maatiloilla

Seutuneluset 29.8.2012: Nuoria houkutellaan takaisin luontoon

Kotimetsä 2/2012 (Mhy Päijät-Hämeen jäsenlehti): Maaseutu työllistää – nuoret alkutuotannon lähteillä

Luomulehti 1/2013: Kosketus maaseudun ammatteihin

Etelä-Hämeen lehti 30.5.2013: Ranskan pojat tapasivat Fenkoli-lehmän

Mhy:n Kotimetsä-jäsenlehti 1/2014, huhtikuu: Maaseutu opettaa... (yleisjuttu hankkeen teemoista)

Päijät-Häme 30.4.2014: Oppia maatilalta (Vääksyn 6-luokkalaisten vierailu Kalkkisissa Kailojen maatilalla)

Seutuneluset 31.12.2014: Maaseutu opetti koululaisia (yhteenvedo hankkeesta)

Medialle lähetettiin tiivistelmä hankkeesta sekä kutsu päätösseminaariin 2.12.2014.

Päätösseminaarissa oli mukana Seutunelosten toimittaja.

8 Tulosten arviointi ja jatkotoimenpiteet

Hankkeesta jäi erittäin positiivinen kuva: koulut suhtautuivat positiivisesti ja tilojen kanssa oli mukava tehdä yhteistyötä. Ikäluokkana varsinkin yläkoululaiset, erityisesti 8-luokkalaiset, ovat haasteellisia, mutta siihen pitää osata asennoitua.

Hanke oli pitkälti yhden henkilön vastuulla, jolloin tiedon hallinta ja organisointi oli helppoa. Toisaalta sairaspäiviä ei sallita. Koululla pitkään odotettua ja valmistelua vierailua ei niin vaan peruta.

Hankkeen toimijoina uskomme, että hankkeella on ollut aktivoivaa vaikutusta. Vääksyn yhteiskoululla on monen vuoden jälkeen maa- ja metsätalouden valinnaisryhmä, sekä 8- että 9-luokkalaisille. Onko hankkeella vaikutusta siihen, että oppilaita on saatu innostumaan? Jos koulussa on valinnaisena maa-metsätalous, niin selkeästi sieltä koulusta on enemmän hakijoita alalle. Eräältä opolta tuli viestiä, että johtuuko hankkeesta vai mistä, mutta heidän koululta oli pyrkinyt maa-metsätalosalalle neljä henkilöä, kun koskaan aiemmin koulusta ei ole sinne suuntauduttu.

Hankkeen toiminta vilkastui huomattavasti kun alakoulut pääsivät mukaan, yksistään yläkouluista ei riittänyt tarpeeksi porukkaa ja hankkeelta olisi jäänyt rahaa käyttämättä. Hanke mahdollisti myös lukiolaisten osallistumisen toimintaan. Lukioista ei kuitenkaan saatu innokkaita osallistujia, lieneekö lukion tiukat aikataulut esteenä. Hankkeen aika ja varat saatiin muutenkin kulumaan, joten paukkuja ei suunnattu suuremmin lukioihin, kun se huomattiin tehottomaksi.

Maaseutualaa on mielekästä esitellä hyvällä säällä lämpöisessä kelissä. Motivaatiota alaa kohtaan on vaikea nostattaa syksyn räntäsateissa. Toisaalta tilojen kevätkiireissä ei haluttu rasittaa tiloja ylimääräisellä, joten ajankohtia yritettiin sovittaa ennen tai jälkeen kiivaimman peltotyökauden.

Yhteistyö koulujen kanssa, jotta saadaan palautetta ja tietoa aihepiiristä myös koteihin, on haastavaa. Koulujen opettajat ovat tärkeässä roolissa: heidän kauttaan tieto leviää, opettajien kiinnostuksella ja tietämyksen lisäämisellä maaseutua kohtaan voidaan vaikuttaa osaltaan oppilaiden asenteisiin. Koulujen kautta puolestaan vaikutetaan kotiin ja vanhempiin.

Oppilaiden etukäteinen aktivointi esim. ennakkotehtävillä tai osallistaminen päivien suunnitteluun olisi saattanut motivoida joitakin.

Bussikuljetuksen hinta on tämän tyyppisessä toiminnassa kynnyskysymys, jotta koulu voisi toteuttaa vierailuja itsenäisesti. Paikalliset MTK:n tuottajayhdistykset voisivat omalta osaltaan viedä viestiä kouluihin maaseudun mahdollisuuksista esim. ottamalla koululta luokka-asteen kummiksi, jonka maaseutuvierailun tuottajayhdistys mahdollistaisi maksamalla bussikuljetuksen ja järjestämällä päivän kulun.

Metsäpuolelta vastaavantyyppiseen toimintaan saa kuljetustukea mm. Metsäteollisuus ry:ltä ja Suomen Metsäsäätiöltä.

Hankkeen aikana saatiin muodostettua monipuolinen vierailutilaverkosto, joka pitäisi säilyttää. Nuoret ovat läpileikkaavana teemana myös tulevassa maaseuturahoituksessa, ja uudet vuosiluokat kerrallaan mahdollistavat ainaisen jatkuvuuden. Mahdollista olisi koota uusi hanke, jossa voisi olla osioita: tilavierailuja, oppilaat itse tekemään ja tutkimaan, tiloille koulutusta mm. viestinnästä ja brändäyksestä. Tilat haluttaisiin mukaan myös saavana osapuolena: tiloja tuettaisiin vierailuryhmien vastaanottamisessa ja pyrittäisiin antamaan tiloille osaamista oman toimintansa esiintuomisessa.

Hollolassa 15.1.2015

Mari Sarvaala
Projektipäällikkö
Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

Vakuudeksi

Jari Yli-Talonen
Toiminnanjohtaja
Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

Jarmo Poutiainen
Hallituksen puheenjohtaja
Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme

LIITTEET:

Ohjausryhmän lausunto
Lehdistötiedote 2.12.2014 – tiivistelmä hankkeen kulusta
Havaintotilojen kuvailu
Vierailutiedot kootusti taulukkona
Vierailupäivien kuvailu

Ohjausryhmän lausunto hankkeesta

Maaseutuyrittäminen tutuksi kouluille-hankkeen ohjausryhmä toteaa hankkeen onnistuneeksi: hanke oli teknisesti hyvin suunniteltu ja toteutus oli loistava. Hankkeen tulokset saavutettiin ja ylitettiin reippaasti. Hanketta toteutettiin positiivisella otteella ja hyvässä hengessä.

Maaseudun eri vaihtoehdot tuotiin monipuolisesti esiin ja samassa retkipäivässä oli usein erityyppisiä kohteita. Maaseudusta annettiin realistinen kuva sitä kaunistelematta.

Kun hankkeen rahoitus saatiin jouhevasti hoidettua, niin aikaa jäi itse nuorten kohtaamiseen.

Ohjausryhmä kiittää erityisesti vierailutiloja, sillä ilman tilaverkostoa hanketta ei olisi voitu toteuttaa tämän tyyppisesti. Hanke oli samalla imagomarkkinointia maaseudusta, kuluttajakasvatusta ja tulevaisuuden päättäjien asenteisiin vaikuttamista.

Tilojen näkökulmasta hanke antoi myös tilan väelle: tiloilla saatiin tuntumaa, millainen nykynuorten tietämys on maa- ja metsätalousasioista. Vaikka maalla ollaan, niin nuorilla ei ole paljoa kokemuksia maataloilta.

Ohjausryhmä toivoo, että hankkeen aikana koottu tilaverkosto saadaan toimimaan jatkossakin. Tiloja tuetaan vierailuryhmien vastaanottamisessa ja pyritään antamaan tiloille osaamista oman toimintansa esiintuomisessa. Nuoret ovat läpileikkaavana teemana myös tulevassa maaseuturahoituksessa.

LEHDISTÖTIEDOTE 2.12.2014

Maaseutu opetti ...

Haistele, maistele, kerää, kokeile, tunnista, kuuntele. Tässä muutama tapa, mitä ja miten maaseutu opetti koululaisia Maaseutuyrittäminen tutuksi kouluille-hankkeen avulla.

Kolmen vuoden aikana Päijät-Hämeen alueen alakoulun 5-6-luokkalaisten ja yläkoululaisia vietiin maatilavierailuille 2950 oppilaan verran lähemmäs 100 eri vierailulla.

... yrittäjyydestä

Mitä se maaseutuyrittäminen oikeastaan tarkoittaa? Sitä pitää havainnollistaa koululaisille, että jollekin yrittäjälle se on lypsykarjan pitoa, toiselle viljanviljelyä ja sisustusmyymälää. Jollekin maaseutuyrittäminen on pihvikarjan hoitoa, metsätaloutta ja hunajantuotantoa, toiselle luomuviljelyä ja viljan jalostusta mysliksi, jollekin hevosten hyvinvointitallia ratsastuskouluineen.

Kaikille on yhteistä, että asutaan ja työskennellään maalla, useimmiten kodin yhteydessä.

Yrittäjillä on satoja tuhansia tai miljoonia euroja kiinni pelloissa, metsissä, rakennuksissa, traktoreissa maatalouskoneissa, harvesterissa, kuormatraktorissa, kuljetuslavetissa. He nousevat aamulla aikaisin, hoitavat eläimet, tekevät peltotöitä, kaatavat ja kuormaavat puita, hoitavat kirjanpidon ja laskujen maksun, tekevät sopimusneuvotteluja. He pyörittävät yritystä nimeltä maatila / metsäkonefirma.

... ammateista ja koulutuksesta

Kun nuori valitsee peruskoulun jälkeen opinahjoa hänen päätöksensä vaikuttaa pitkälti vanhempien, kavereiden ja opettajien asenne ja mielipiteet. Me aikuiset pystymme omalla toiminnallamme, aina tajuamattakaan, ohjaamaan nuoren tulevaisuutta.

Tämän vuoden tammikuussa yhdistettiin voimat Koulutuskeskus Salpauksen kanssa ja hankkeen toimesta järjestettiin mahdollisuus bussikuljetukseen Salpauksen opetusmaatilalla Kissanpäiville (avoimet ovet) Asikkalaan. Päivä osoittautui sään puolesta olemaan koko talven kylmimpiä.

Mukaan lähti 250 yläasteikäistä eri puolilta Päijät-Hämettä.

Halukkaille tarjottiin koulutilan ohella mahdollisuus tutustua nykyaikaiseen puunkorjuuseen hakkuutyömaalla. Sitkein tyttöryhmä istui moton hytissä pitkään pakkasesta huolimatta. Jos vielä olisi maltettu olla hetki, niin todennäköisesti motokuski olisi heltynyt ja antanut tyttöjen kaataa muutaman kuusen.

Hankkeessa tarjottiin oppilaille TET-harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja. Kaikkia ei saatu tilastoitua, mutta tiedossa on yli 60 maaseutu-tettiläistä ja harjoittelijaa. Alalle hakijatkin ovat arvio, mutta ainakin 35 nuorella ala oli 1. tai 2. hakutoiveena peruskoulun jälkeen.

Eräältä opolta tuli viestiä, että johtuuko hankkeesta vai mistä, mutta heidän koululta oli pyrkinyt maa-metsätalouseläälle neljä henkilöä, kun koskaan aiemmin koulusta ei ole sinne suuntauduttu.

Jos koulussa on valinnaisena maa-metsätalous, niin selkeästi sieltä koulusta on enemmän hakijoita alalle.

Muutamasta päivästä tehtiin videoklipit, jotka löytyvät youtubesta. Tarkoituksena on saada kaveritkin innostumaan maaseudusta ja muistamaan asian kun omaa ammatinvalintaa miettii. Kun se kaverikin siinä videolla...

... tuotteiden alkuperästä ja elinkaaresta

Retkillä yritettiin kertoa tuotteen elinkaaren kautta, mistä ruoka tulee. Käytiin pellon pientareella toukotöissä, myllyllä jauhattamassa, leipomon huumaavassa tuoksussa tuotteiden valmistusta seuraamassa ja lopulta kruunattiin retki uunituoreen pullan maistiaisilla.

Metsä oli mukana ainakin niin, että käytiin moikkaamassa metsureita istutuksilla tai raivaussahahommissa ja motokuskia hakkuilla. Puun elinkaarta tuotiin eräällä retkellä esiin Vierumäellä käymällä taimitarhalla, sahalla ja talotehtaalla.

Rahoitus hankkeelle saatiin Manner-Suomen maaseuturahastosta ja yksityisiltä rahoittajilta Päijät-Hämeen maaseutusäitiöltä ja Suomen Metsäsäitiöltä.

Mukana olleiden tilojen kuvailu

Rantahakala Pirkko ja Juha, Särkilahti, Sysmä

- parsinavetta, jossa putkilypsykone
- erillisruokinta
- vanha, mutta toimiva navetta
- lypsäviä lehmiä noin 30 (koko karjassa noin 60 eläintä)
- tilan riihessä vanhoja maatalouden työvälineitä, rannassa kota
- rotuna ayrshire
- metsistä osa perinnebiotooppia (metsälaidun), visakoivua, taimikoita, varttunutta metsää

Pasi Rinne ja Miina Kuusimo-Rinne, Ravioskorpi, Sysmä

- pihatto, jossa lypsyasema 16 lehmälle
- aperuokinta: matoruokkija ja apevaunu
- lypsäviä noin 90 (koko karja 160 eläintä), vasikoilla vierihoito
- rotuina ayrshire ja holstein
- itsellä viljelyssä heinä ja tuorerehu, vilja muualta
- nähtävänä vanha separaattori ja maitotonkia
- metsät pellon takana
- pihapiirissä Lapin kota (emäntä kotoisin Enontekiöltä)

Kivelä Sisko ja Tuomo, Liikola, Sysmä

- pihatto, jossa lypsy hoituu kahdella lypsyrobotilla
- lypsäviä noin 120 (koko karjassa yli 200 eläintä)
- tilalla työntekijä, emäntä hoitaa eläinten siemennyksen
- koneysteistö
- aperuokinta ja suuri säilörehutorni, matoruokkija
- rotuina ayrshire ja holstein
- hakelämmitys
- omat metsät kauempana, naapurin metsistä löytyy useita ikäluokkia, visakoivua
- sukupolvenvaihdos vireillä

Starhill Stable, Blomqvist Nina, Ravioskorpi, Sysmä (muuttanut Sysmän Suopohjaan)

- hevostila, jossa ratsastusta ja ratsastusvaelluksia, leirejä, majoitus leiriläisille, GreenCare-toiminta
- hevosia noin 30 kpl, mm. islanninhevosia
- lähellä pihapiiriä metsälaidun, jossa luontopolku ja laavu grillipaikkoineen
- metsä perinnebiotooppina (metsälaidun), lehto/lehtomainen, kuusikko/nuorta lehtimetsää
- kahvila Cafe Unicorn, jossa mahdollisuus syödä eväitä tai ostaa kahvion tuotteita

Sysmän luomuherkut, Nikki Anita ja Markku, Lahdenpohja, Sysmä

- luomuviljatila
- viljan jatkojalostusta
- tilalla omat elintarvikkeiden jatkojalostustilat
- tuotteina mm. myslä sekä muita luomuelintarvikkeita
- tuotteita myynnissä ympäri Suomen

- tilalla viljellään kauraa, vehnää ja ruista sekä myös apilapitoisia nurmia
- metsissä visakoivua, hybridihaapaa, (palsamipihta, serbiankuusi)

Mynnilän Arboretum, Ensio Soutamo, Tikkala, Sysmä

- tilalla yli 800 kasvilajia, joista 150 on erilaisia puita mm. visakoivu ja douglaskuusi
- metsässä on runsaasti METLAN (Metsäntutkimuslaitos) alaisia kasvatuskoealueita
- arboretumiin kuuluu kolme tilaa, joiden yhteispinta-ala on 118 hehtaaria
- tiloihin tutustuminen onnistuu mainiosti autolla
- pihapiiri jo itsessään nähtävyys

Olkkonen Arto ja Lukkari Kati, Hartola

- lypsykarjatila, rotuina ayrshire ja holstein
- pihatto, jossa lypsy hoituu robotilla
- 70 lypsävää, kaikkiaan n. 170 (nuorkarja, sonnit)
- 2 hevosta ja poni
- viljelyksessä rehuviljaa ja nurmea
- paljon omia koneita
- metsät ympärillä, kasvatusmetsää, joka kaikki perinnebiotooppia (metsälaidun)

Koulutuskeskus Salpaus, Asikkalan koulutila, Seppo Leppänen

- pihatossa lypsykarjaa ja vasikoita
- hevosia, maneesi, (siirtyvät vuoden vaihteessa Lahden Jokimaalle)
- Pienlänhoitola Tassula: liskot, käärmeet, jyräjät, linnut
- monipuolinen koneisto
- tilanhoitaja Tauno Korpela

Tuhkanen-Kaila Tiia ja Kaila Hannu, Kalkkinen, Asikkala

- parsinavetta, jossa n. 40 lypsävää + nuorkarja
- sukutila, 17. sukupolvi
- emäntä itse siementää
- ylämaannautoja
- harvinaisten suomenhevosvärien kasvatus
- ravihevosten kasvatus
- kanat, koirat, kissat
- vanhoja rekiä yms. tarvikkeita navetanvintillä
- mökkimajoitusta
- metsät kiinnostavat, erillään tilasta, hoitotyöt ensiharvennuksiin asti tehdään itse

Ahola Liisa, Vesijako, Padasjoki

- v. 2010 laajennettu parsinavetta
- 50 lypsävää + 25 hiehot omassa rakennuksessa
- emäntä hoitaa itse eläinten siemennyksen
- kestokuivikepohjainen hiehoikasvattamo
- rehujen ja viljan tuotanto omiin tarpeisiin
- jaloittelutarha ja ulkoilu ympäri vuoden

- säilörehuauma ja väkirehuruokkija
- lämpökeskus hakkeella ja konepaja
- metsät taimikoita ja kasvatusmetsiä

Jaakkola Kalle, Auttoinen, Padasjoki

- pihattonavettoja 3 kpl, rakentaminen aloitettu v. 1996, jonka jälkeen investoitu lähes vuosittain
- lihanautoja n. 550 kpl (mahdollinen max tällä hetkellä 700)
- liharodut ja maitorodut
- tuorerehu, vilja, mäski ruokintana
- peltoa 300 ha vuokramaineen, metsää 400 ha
- työllistää yhteensä 3 hlöä vuosittain, osan osa-aikaisesti
- ternivasikat erillään omassa eläinsuojassa
- isoja koneita, suuret systeemit

Heikkilä Alvi ja Juvonen Mirva, Miehola, Hämeenkoski

- parsinavetta: 32 lypsävää + nuorkarja
- emäntä hoitaa siemennyksen
- oma jätevedenpuhdistamo
- hevosia 2 kpl
- mahdollisuus kokeilla käsinlypsyä
- naapurin metsät vieressä

Lampola Hanna ja Mika, Tupalan biisonit, Hämeenkoski

- biisoneja n. 40 kpl, laidun 12 ha
- viljanviljely n. 30 ha, omat koneet
- 2 kpl hevosia, poni, kissat
- vähäistä biisoninlihan suoramyyntiä
- isäntä käy töissä UPM:llä
- entisöity päärakennus

Maatilayhtymä Rauhamaa, Kärkölä

- navetta peruskorjattu v. 2004, uusi hieho-osasto v. 2012
- n. 110 lehmää, 2 lypsyröbottia, ayshire, holstein + nuorikarja
- 112 ha peltoa + metsää, 55 ha heinällä, loput viljalla
- 1 kokoaikainen työntekijä
- isot koneet omasta takaa
- 2 säilörehutornia + 2 laakasiiloa katoksessa
- viljasiilo, säilyy sellaisenaan, ei säilöntäainetta
- maitosäiliö 6000 l
- hakelämmitys

Ylä-Sulkava Aapo, Kärkölä

- 110 ha peltoa + 120 ha metsää
- luomulihakarjan kasvatus pihatossa, n. 70 kpl sonneja, liharodut ja suomenkarja

- kaikki luomua, niin vilja kuin eläimet
- yhteiskoneita + omia pelkästään luomussa tarvittavia
- hunaja, härkäpapu, vehnä, tattari
- ulkomaisia puulajeja, visakoivu
- omena-kirsikka-luumupuita, marjapensaat
- metsän eri kehitysvaiheet nähtävissä pihapiirissä

Haikonen Riitta ja Tuomo, Lintumalahti, Heinola

- parsinavetta, 40 lypsävää + nuorkarja, yhteensä n. 65 kpl
- rotuina ayrshire ja holstein
- hevonen + paimentavia koiria
- väkirehuruokkija
- pelot hajallaan, Jaalan toisella puolella asti
- koneita yhteiskäytössä
- hakelämmitys (stokerikontti)
- metsä perinnebiotooppina (metsälaidun), varttunutta kasvatusmetsää pihapiirissä
- savesta tehty päärakennus Konniveden rannalla (siirtolaistila)

Eskola Susanna ja Jarmo, Paistjärvi, Heinola

- lihakarjatila, pihatto vm. 2002, jossa n. 230 nautaa, nautojen sopimuskasvatus
- vanhassa navetassa pikkuvasikat
- liharodut: hereford, charolain jne.
- uusi pihatto valmistunut 2002
- aperuokinta
- 93 ha säilörehua luomulla, eläimet tavanomaista
- uudehko konekanta, isoja laitteita
- kone-erikoisuudet: iso kivien keräyskone ja vm. 1988 MB Truck
- metsät kasvatusmetsiä

Jussila Sari ja Teuvo, Vierumäki, Heinola

- emolehmättila, vasikoiden kasvatus, pihatto, emoja n. 40 kpl
- omat sonnit, 2 kpl
- eläinten valtarotu hereford
- isäntä koulutukseltaan maatalousteknikko
- emäntä töissä ProAgrialla
- laitumet: eläimet laiduntavat ulkona
- konekorjaamo vanhassa navetassa
- vanhoja kunnostettuja traktoreita navetan vintillä
- metsät Nastolan puolella (200 m tilalta), taimikkoa, nuorta kasvatusmetsää, naapureilla erilaisia kohteita

Mäkelä Jukka, Korpikylä, Hollola

- parsinavetta: 22 lypsävää ja nuorkarja
- vilja ja rehut omavaraisesti
- paljon koneita, osa yhteiskoneita

- metsää melko paljon, tekee itsekin metsätöitä
- pihassa ulkomaisia puulajeja
- mäyräkoirat, kissat
- vuosittain käy yläkoulun valinnaisaineryhmä

Faba Oy, Korpikylä, Hollola

- sonnien jalostusasema, n. 400 sonnia
- keinosiemennystoiminta, 300 seminologia + 40 jalostusneuvojaa
- 3 pihattoa
- toiminnan esittely sisätiloissa, max 50 henkilöä kerralla
- kiertoajelu turvallisuuden takia autolla
- peltotyöt ja rehutyöt ulkoistettu
- ei paljoa omaa konekantaa

Takala Paavo, Kalliola, Hollola

- lypsykarjatila, pihatto: 50 lypsävää + nuoret, 2x7 lypsyasema
- uusi navetta (vm. 2009), katseluparveke
- sukutila vuodesta 1616, 14. sukupolvi
- hevosia 4 kpl, raviharrastus
- vanha kunnostettu traktori
- isäntä MTK-aktiivi, poika opiskelee Mustialassa
- metsät pääasiassa kauempana tilasta, lähellä männikkömäki

Pioni ja Piironki & Kinnarin tila, Teemu Kinnari ja Terhi Kaalamo, Soramäki, Hollola

- viljanviljely, yhteensä naapurin kanssa 250 ha
- mallasohra, kaura, vehnä; VikingMalt, Fazer-leipomot, vilja viedään itse perille
- koneyhteistyö naapurin kanssa
- asuinrakennus ja myymälärakennus lämpiävät hakkeella
- lahjatarvike-putarha-sisustusmyymälä ja kahvila
- oman tilan leivonnaisia ja jauhoja myytävänä (jauhot jauhetaan itse)
- isäntä töissä StoraEnsolla

Suominen Kari, Villähde, Nastola

- parsinavetta, 29 lypsävää, yhteensä nuorkarja mukaan lukien 50-55 kpl
- 2 hevosta, koirat, kissat (uusi talli)
- viljelyksessä reilu 90 ha (nurmea, viljaa, härkäpapua)
- emäntä toimii lomittajana
- metsää hyvin vähän
- koululaisryhmiä ollut ennenkin
- tila sijaitsee tiheän omakotiasutuksen keskellä Villähteen keskustan tuntumassa

Metsäpirtti, Merja-Liisa ja Veijo Toivonen, Villähde, Nastola

- tila ostettu 1992, yhteensä 70 ha peltoa ja metsää
- omia hevosia 30 kpl, kesäisin hoitohevosineen jopa lähes 100 kpl
- laitumia ja heinää

- emäntä yksityinen eläinlääkäri, joka erikoistunut hevosiin, myös pieneläimet
- siitostoimintaa
- isäntä hevosmies henkeen ja vereen, tietää kaiken hevosista
- hevoskirjojen kirjoitus ja kustannus
- ratsastusleirit
- 1 kokopäiväinen työntekijä, harjoittelijoita

Suppi Seppo ja Hilkkä Mielonen, Iitti (Nastola)

- peltoa ja metsää useammassa tiloissa
- ylämaannautoja n. 35 kpl, ollut n. 14 vuotta
- pihapiirissä laitumia 5-6 ha, säilörehua karjalle
- viljanviljelylohkot toisaalla
- maatiaiskanoja, koiria (metsästysharrastus), kissoja
- hakelämmitys, klapintekoa
- uusi konekalusto, paljon koneita, myös oma metsäkone (harvesteri)

Penttilä Pekka ja Maija-Liisa, Mäkelä, Nastola

- peltoa 30 ha + vuokralla 30 ha
- parsinavetassa lehmät 25 kpl ja nuorkarja, laidunnetaan kesällä
- rotuina ayrshire ja holstein
- koira + kissoja
- metsät heti pihapiirissä: taimikoita, nuorta koivikkoa, varttuneita kuusikoita
- metsiä n. 100 ha useissa eri palstoissa
- mökki läheisen järven rannalla, n. 600 metriä
- isäntä harrastaa metsätaitokilpailuja

Viitanen Hannu ja Seija, Yläne, Lammi

- parsinavetta, jossa n. 50 lypsävää + nuorkarja
- lehmien jalostus- ja näyttelytoiminta emännän harrastuksena
- 15-vuotias lehmä, joka on 140-tonnari
- pellot pieninä metsien ympäröiminä tilkkuina
- hakelämmitys, uusi lämpökeskus
- metsätalous toinen tukijalka
- koira, kissat, hevonen

Ollila Pekka ja Annikki, Hämeenkoski

- marjatila, jossa viljellään mm. mansikkaa, vadelmaa, marja-aroniaa, pensasmustikkaa
- hyvin pieni pelto- ja metsäpinta-ala
- työllistää molemmat ympärivuotisesti + sesonkiaikaan n. 15 poimijaa
- vanhaan navettaan tehty keittiö ja myyntitilat: emäntä tekee hilloja, mehuja
- pakastemarjoja saatavilla
- myydään lähiruokatoreilla, S-ketju, Stockmann (myös esim. Pietarissa)

Järvinen Kimmo, Jaakkolan omenatila, Viitaila, Asikkala

- omenapuita 6 ha:n alueella, n. 50 eri lajiketta, 3500 puuta

- omenoiden jakelu lähiseudun kauppoihin ja myynti omalta tilalta
- omenamehun puristus
- vanhaan navettaa tehty pakkaamo ja puristamo, lisäksi kylmäsäilytystiloja
- lisäksi tilalla metsää ja viljanviljelyä, lapinkoira Ressu?
- työllistää sesonkiaikaan muutaman poimijan
- itse tehdään vuosittaiset omenapuiden leikkuut ja hoitotyöt, yms. istutustyöt

Valonen Kari ja Keister Kathryn, Lahdenpohja, Hollola

- hunajantuotanto, pesiä satoja ympäri maakuntaa
- tuotantotilat tehty vanhaan navettaan: hunajan linkous, pakkaus, myynti
- lisäksi peltoa ja metsää: viljanviljely ja metsätalous
- tila työllistää molemmat

Oijala Matti, Immilä, Nastola

- luomutila, jossa monen puutarhatuotteen kasvatusta: marjat, juurekset, palkokasvit, heinää, hedelmiä
- peltoa 24 ha, joista pienellä osalla puutarhakasveja
- tuotteiden suoramyynti + itse myyvät torilla
- metsää n. 70 ha
- taimitarha, jossa kasvatetaan oman metsän taimet
- halkojen myynti
- isäntä koulutukseltaan arkkitehti

Hannele ja Juha Moisander, Orimattila

- Hereford-lihakarjaa: 60 emoa, yhteensä päitä n. 160
- eläinten hyvinvointiin panostetaan, paljon laitumia, isot pihattotilat
- lampaita, sekä suomenlampaita että englantilaisia lihatarkoitukseen
- 4 kpl työkoiria
- heillä käynyt useita koululaisryhmiä aiemminkin

Eero ja Seija Kolila, Viitaila, Asikkala

- lypsykarjatila: 50 lehmää + 50 nuorta, parsinavetta
- navetta rakennettu 1982, laajennettu 1998
- 150 tonnari Opri 14 v.
- Hauhon myllärit jauhattaa, ruokintavaunu
- 120 ha vuokramaineen + metsää
- isännällä koneurakointia
- navettakissat
- tilan väki innostuneita ja kiinnostuneita
- isäntä MTK-Asikkalan puheenjohtaja

Risto Kailaniemi, Viitaila, Asikkala

- uusi pihattonavetta avattu joulukuussa 2013, lypsyrobotti
- navetassa 73 paikkaa, nyt 43 lehmää
- vanhassa navetassa nuorkarjaa

- tilan väki kiinnostunut
- pellot jatkuvat Vesijärven rantaan ja Hollolan rajalle
- 3 koiraa (paimentava, vartio) + 5 kissaa

Päivi Pakarainen, Syrjäntausta, Lammi

- uusi pihattonavetta avattu maaliskuussa 2014, lypsyrobotti, lantarobotti
- holstein
- 79 lehmäpaikkaa + 20 vasikkaa
- omaa peltoa 50 ha (josta pohjavesialueella 13 ha) + lannanlevitysalaa 30 ha
- turve kuivikkeena, kumimatot alla parsissa
- säilörehu, täysrehu, kivennäistä
- Päivin kotitila, miehellä tila Hattulassa

Okeroisten talli Suzanni Bebek, Lahti

- 20 hevosta, jotka omia paria lukuun ottamatta
- kuivikkeena olkipelletti, olki ja turve
- rehuautomaatti tietokoneohjattuna, hevosilla tunnistusnappi korvassa
- hyvinvointi-pihattotalli, jossa hevoset ryhmässä vapaana
- ylätallissa normaalit karsinapaikat
- maneesi, ulkona derbykenttä
- maata 8 ha, ostettu 2007, jonka jälkeen rakennettu ylätalli ja maneesi
- emäntä ratsastuksenopettaja, isäntä kengitysseppä, paja maneesin yhteydessä
- 1 ulkopuolinen työntekijä
- koira, kissoja

Korpikylän ratsastuskeskus, Korpikylä, Hollola

- Korpikylän kartano, Wahlmanit omistavat v. 2000, ratsastustallitoimintaa v. 1994
- ratsastuskoulu, yksityistalli täyshoidolla, Mikael Wahlmanin kilpahevoset
- 34 tuntihevosta + 35 yksityistä, kaikki lämminverisiä
- alatalli v. 2012 (tuntihevoset), yksityistalli peruskorjattu vanhaan navettaan 2006
- tuntihevostallissa lannankuljetin
- tuntihevoset laiduntavat ja kulkevat porukalla tallin ja laitumen välillä
- 2 maneesia vierekkäin
- katettu kävelytyskone
- yhteistyötä sonniaseman kanssa viljelyssä ja lannanlevitysalassa
- hakelämmitys
- 5 ratsastuksen opettajaa (osa-aikaisia) + 3 tallityöntekijää

Juha Kamppila, Iso-Äiniö, Asikkala

- lammastila, uuhia n. 200 kpl
- 3 rotuisia lampaita, kaikki liharotuja, omat siitospässit
- lampola olkikuivikkeella, rakennettu vartavasten lampolaksi, pidetty lampaita jo 1990-luvulta
- 60 ha peltoa + metsää
- klapintuotantoa, hallit, asfalttikenttä, kuivuri

- isäntä koulutukseltaan agronomi
- 1 harjoittelija lähes vakituiseen, usein ulkolainen

Heikki ja Outi Mörttinen, Järvelä, Kärkölä

- uusi verhoseinäpihattonavetta, valmistunut keväällä 2014
- 16-paikkainen lypsyasema
- peltoa 80 ha, muutama hehtaari vuokralla + metsää
- lehmiä nyt 50, kaikkiaan 80 lehmäpaikkaa
- 4 ruokintakioskia
- lantarobotti tulossa
- kuivikkeena murskattua olkea ja kutterinlastua
- vasikkaosasto, vasikkamysliä
- lämmöntalteenotto mm. pesuvesistä + sähkövastus
- emäntä, isäntä, molemmat agrologeja + 1 työntekijä
- säännöllisesti harjoittelijoita

Kaisan talli, Kaisa Kolli, Vierumäki, Heinola

- vanha lypsykarjatila, josta tehty viime vuosina hevostila
- tilaa pidetään yhtymä isän ja tyttären kanssa
- hevosia n. 25 kpl, omia 3 kpl, poneja
- ravureita, täyshoitoa, tallipaikkoja
- useampia eri tyyppisiä talleja
- ei varsinaisesti ratsastustunteja
- 30 ha peltoa + metsää: hevosille kaura ja heinä omilta pelloilta
- 1 työntekijä
- hakelämmitys
- metsäkone (ajo), käytetään metsätöissä, klapihommissa, paalien siirtelyssä

Hoskola Tuula ja Sakari, Vierumäki, Heinola

- lypsykarjatila, lehmiä reilu 50 kpl
- tila suvulla 1920- luvulta lähtien
- omia peltoja 50 ha, yhteensä vuokramaineen 230 ha, metsää reilu 50 ha
- pihattonavetta rakennettu v. 2002, lypsyasema 2x3 paikkainen
- lantaraapat, kuivalanta kutterilla ja oljella, virtsa erotellaan
- vasikat vanhan navetan puolella, liikkuva lattia, joka puhdistuu itsestään
- paljon koneita, kunnan konehalli
- hakelämmitys v. 1978, kuivuri yms. lämpiää, haketta kuluu n. 500 i-m3/v
- poika opiskelee Mustialassa
- Savon vanha valtatie kulkee pihan poikki

Niemimäen juhla- ja majoitustila, Niemimäki Jukka ja Reija, Iso-Äiniö, Asikkala

- mansikanviljelyä ja itsepoimintaa, 5 ha, metsää vähän
- majoitus- juhla- ja kokoustiloja
- nuori yrittäjäpariskunta, emäntä kokoaikaisesti tilalla, isäntä myös palkkatyössä
- sukupolvenvaihdos tehty 2012

- museoaitta, jossa tosi paljon entisaikojen maatalan esineistöä

Heinonen Sirpa ja Jukka, Raviokorpi, Sysmä

- lypsykarjatila, n. 80 lehmää + nuorikarja
- osa pelloista omia, osa vuokrattuja, metsää n. 30 ha
- lypsyrobotti
- säilörehua kuluu n. 1000 paalia + vilja omalta tilalta kaikki eläimille
- omistavat omia koneita vähän, yhdistelmäpaalaaja tarpeellisin, urakoi tällä muillekin
- monet työvaiheet tekevät urakoitsijat
- ternimaidon myynti Heinolan Heilaan ja Lahden Kauppahalliin
- isäntä tekee myös ajoittain palkkatyötä liikunnanopettajana

Laine Jouni ja Taru, Sahakylä, Mäntsälä

- juuri valmistumassa oleva 210-paikkainen pihatto, jossa 3 lypsyrobotia
- karjan määrä ollaan lisäämässä ulkopuolisilla ostoilla, nyt n. 80 lypsävää + 80 nuorkarjaa
- omia peltoja, vuokramaita ja lannanlevitysalaa, metsää hyvin vähän
- Linnaisten kartanon entinen torppa
- tällä hetkellä 1 ulkopuolinen työntekijä
- 6000 m³ lietelantasäiliö
- maitotankki ulkona, pystymalli 15 000 litraa

Mhy Päijät-Häme / Maaseutuyrittäminen tutuksi kouluille-hanke					
JÄRJESTETYT RETKET					
				TUNTIA	HLÖÄ
4.9.2012	Sysmän yhteiskoulu Kivelään		1	5	41
10.9.2012	Padasjoki Salpaukseen 9 lk		1	6	57
11.9.2012	Vääksy kotitalous I: Nikki ja Rinne		1	6	35
12.9.2012	Padasjoki + Comenius 8 lk: Ahola ja Jaakkola		1	5	59
14.9.2012	Vääksy kotitalous II; Kaila		1	4	22
17.9.2012	Vääksy kotitalous III: Nikki ja Pihamaa		1	4	35
20.9.2012	Vääksy kotitalous IV: Nikki, Pihamaa, Kaila		1	6	45
26.9.2012	Heinolan Lyseonmäki, erityisluokka 7-9 lk: Eskola		1	5	16
2.10.2012	Heinola, Lyseonmäki 8c + 8d: Haikonen		1	4	29
3.10.2012	Vääksyn tyttöjen liikunta, Starhill Stable		1	5	28
9.10.2012	Hartolan koulun 8 lk Olkkosille		1	4	38
16.10.2012	Heinola, Lyseonmäki 8e + pr: Jussila		1	3	21
		yhteensä	12	57	426
22.4.2013	Hollolan 9 lk:t, Takala & Kinnari		1	4	42
25.4.2013	Heinola, Lyseonmäki 9 lk, Haikonen		1	3	10
30.4.2013	Kärkölä, 8 lk, Heikkilä		1	3	17
16.5.2013	Lammin Hakkalan koulun 7-9- lk:t, Viitanen		1	3	23
17.5.2013	Vääksyn kotitalous: Lampola ja Kinnari		1	6	28
21.5.2013	Nastolan Kukkanen: Rauhamaa ja Kinnari + metsä		1	5	26
24.5.2013	Nastolan Männistön koulu: Metsäpirtti ja Faba		1	6	29
27.5.2013	Kärkölä 8 lk + ranskalaisia, Rauhamaa		1	3	27
27.5.2013	Kärkölä 8 lk + ranskalaisia, Ylä-Sulkava		1	3	21
28.5.2013	Nastolan Kukkasen koulun 9 lk:t: Suominen ja Jussila		1	6	43
30.5.2013	Nastolan Kukkasen koulun 9 lk:t: Penttilä ja Suppi		1	6	30
		yhteensä, kevät	11	48	296
5.9.2013	Vääksyn 7 lk:t marjaretki + Ollilan marjatila		1	6	39
11.9.2013	Vääksyn 7 lk:t marjaretki + omenatila + biisonit		1	6	38
13.9.2013	Vääksyn 7 lk:t marjaretki + Valosen hunaja + Pioni ja Piironki		1	6	41
24.9.2013	Vääksyn 7 lk:t metsäpäivä		1	6	41
1.10.2013	Vääksyn 8 lk:t Maa-aiheinen ympäristö- ja liikuntapäivä		1	6	34
16.10.2013	Hartolan 8 lk:t Kivelässä		1	4	34
7.11.2013	Heinolan Lyseonmäki 9 lk:t Haikosilla		1	3	40
13.11.2013	Heinolan Lyseonmäki 9 lk:t Penttilöillä		1	3	38
21.11.2013	Heinolan Lyseonmäen 8 lk Supilla		1	3	23
22.11.2013	Vääksy 9 lk:t ELMA-maaseutumessut		1	6	145
23.11.2013	Vääksy 7 lk:t ELMA-maaseutumessut		1	6	38
13.12.2013	Vääksyn maa- ja metsätalouden valinnainen		1	6	16
		yhteensä, syksy	12	61	527

24.1.2014	Salpauksen Kissanpäivät + osa hakkuutyömaalla			9		251
4.3.2014	Vääksyn 8 lk:n maa-metsäryhmä hevostalouden merkeissä Sal			1	3	16
1.4.2014	Vääksyn 8 lk:n maa-metsäryhmä Kamppilan lammastilalla			1	3	16
15.4.2014	Hollolan yläkoulun 9 lk:n kotitalous Rauhamaalla			1	3	40
16.4.2014	Kärkölen Vuokkoharjun 5-6 lk:t Heikkilässä			1	6	38
23.4.2014	Sysmän 6 lk:t Rantahakalassa			1	4	28
24.4.2014	Salpakankaan 6 lk:t Kailaniemellä			1	4	43
24.4.2014	Vääksyn 6B Kailalla			1	4	26
25.4.2014	Vääksyn 6A Salpauksen koulutilalla			1	3	27
25.4.2014	Kärkölen Vuokkoharjun 5-6 lk:t Ylä-Sulkavalla			1	5	25
28.4.2014	Salpakankaan 5 lk:t Kolilassa			1	6	47
29.4.2014	Hämeenkosken 5-6-luokkalaiset Pakaraisella			1	6	43
7.5.2014	Salpakankaan 5 lk:t Okeroisten talli ja Pioni&Piironki			1	6	48
12.5.2014	Vääksyn yhteiskoulun 7C Hellqvistin puutarha + villiyrtilä			1	6	24
15.5.2014	Kukkasen erityisluokat Korpikylän ratsastuskeskuksessa + Isor			1	5	24
19.5.2014	Vääksyn yhteiskoulun 7 lk Frantsilassa			1	10	25
21.5.2014	Heinolan Lyseonmäen 7 lk Parikalla			1	3	19
22.5.2014	Männistön 8 lk:t Hoskolassa + Kollin tallilla			1	6	28
23.5.2014	Männistön 8 lk:t Suomisella + Korpikylän ratsastuskeskuksessa			1	6	34
26.5.2014	Kukkasen 7 lk:t Mörttisillä, Pioni&Piironki, Okeroisten mylly			1	6	48
27.5.2014	Kukkasen 7 lk:t Rauhamaalla, Vääksyn myllyllä, Viipurilaisessa			1	6	38
28.5.2014	Heinolan Lyseonmäen 8 lk Haikosella			1	3	20
				yhteensä, kevät	30	104
						908
22.9.2014	Vesivehmaan ja Länsi-Asikkalan 5-6-luokkalaiset Salpauksessa			1	3	45
25.9.2014	Sysmän 6-luokkalaisia Hoskolassa			1	5	44
27.9.2014	Vääksyn yhteiskoulun 8 lk:n kotitalouden valinnaiset			1	5	15
29.9.2014	Aurinkovuoren 5 lk:t Kailaniemellä			1	3	46
2.10.2014	Kullasvuoren 5 lk:t Aholassa			1	5	33
3.10.2014	Seminaarin 5-6 lk:t Salpauksessa			1	4	50
7.10.2014	Aurinkovuoren 6 lk:t Kailalla			1	5	45
9.10.2014	Sysmän 5-luokkalaiset Heinosilla			1	4	38
13.10.2014	Myllyjojan 5-6-luokkalaiset Penttilässä			1	5	47
14.10.2014	Hartolan 9-luokkalaisten opontunnit			2	2	31
15.10.2014	Villähteen 5-6-luokkalaiset Rauhamaalla			1	6	43
29.10.2014	Heinolan Lyseonmäki 9 lk Salpauksessa			1	3	19
30.10.2014	Heinolan Lyseonmäki 9 lk:t Haikosilla			1	3	20
31.10.2014	Heinolan Lyseonmäki 9 lk:t Hoskolassa			1	3	35
4.11.2014	Nastolan kk:n 5 lk:t Mörttisillä			1	4,5	47
6.11.2014	Vuokkoharjun 5 lk:t Laineella			1	3	40
7.11.2014	Vääksyn yhteiskoulun opettajat Valiolla ja Nuuksiossa			1	9	41
18.11.2014	Hartolan 8 lk:t Kivelässä			1	3	35
24.11.2014	VYK: maa-metsävalinnaiset: maatalousaiheet			1	6	17
28.11.2014	Heinolan Lyseonmäki 8 lk:t Parikalla			1	2	33
3.12.2014	VYK: maa-metsävalinnaiset: taimesta taloksi			1	6	20
8.12.2014	VYK: maa-metsävalinnaiset: Salpauksen koulutila			1	2	8
10.12.2014	VYK: maa-metsävalinnaiset: Salpauksen koulutila			1	2	10
10.12.2014	Hankkeen päätöseminaari			1	4	25
12.12.2014	Lyseonmäki			1	3	21
				yhteensä, syys	26	100,5
						808

	tilaisuudet	tunnit	hlöt
VUOSI 2012	12	57	426
VUOSI 2013	23	109	823
VUOSI 2014	56	204,5	1716
KAIKKIAAN	91	370,5	2965

Vierailujen kuvailu

4.9.2012 Sysmän yhteiskoulun 9 lk:t Kivelässä. Tutustuttiin navettaan lypsyrobotteineen, nuorkarjaosastoon, maatalan koneisiin, lämpökeskukseen (hake) ja metsiin. Retkellä tuotiin esiin maa- ja metsätalouden ammatteja, maaseutuyrittämistä ja yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Mukana on lehdistöä Itä-Hämeestä, Lähilehdestä ja Maaseudun Tulevaisuudesta. Retkelle osallistui 41 henkilöä koululta.

10.9.2012 Padasjoen yläkoulun 9 lk:t ja Comenius-ryhmäläiset (englantilaisia 9 kpl +11 padasjokelaista) Koulutuskeskus Salpauksessa Asikkalassa. Nähtiin navettaa lehmineen, rypsiöljyn puristusta biodieseliksi, ratsastuksen opetusta hevosmaneesissa, pieneläinhoitola käärmeineen ja metsiin tutustuttiin hinnoitteleamalla yksittäinen puu ja esittelemällä puusta saatavia tuotteita. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Retkelle osallistui 57 henkilöä.

11.9.2012 Vääksyn yhteiskoulun kotitalouden ryhmä I (7 ja 8- luokkalaiset) Sysmän luomuherkulla ja Rinne-Kuusimoiden lypsykarjatilalla. Sysmän luomuherkulla tutustuttiin myslin valmistukseen, raaka-aineisiin ja maisteltiin tuoretta myslä. Metsässä katsottiin syötäviä marjoja ja kasveja, puusta saatavia jalosteita (ksylitoli, CMC...), visakoivun tunnistaminen ja hinta. Rinne-Kuusimoiden navetassa rapsuteltiin lehmä ja vasikoita, nähtiin lehmä poikimassa ja nimettiin syntyvä vasikka Jädeksi, jos se on tyttö. Lopuksi käytiin aidossa Lapin kodassa lappilaissyntyisen emännän tekemään viinimarjamehua ja pipareita syömässä. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Mukana oli 35 henkilöä.

12.9.2012 Padasjoen yläkoulun 8 lk:t ja Comenius-ryhmäläiset Liisa Aholan lypsykarjatilalla, jossa nuori emäntä on todella innostunut ammatistaan. Navettakierroksen ohella oppilaat saivat kokeilla mm. lehmän käsinlypsyä. Koneita esiteltiin ja traktorin hytissä viihtyi moni. Lisäksi käytiin Kalle Jaakkolan lihakarjatilalla, joka on mittavan kokoinen tila valtakunnallisestikin. Muutama poika kyseli kesätyöpaikan perään yhteistyöhaluiselta isännältä. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Padasjoen Sanomat teki jutun tästä retkestä. Mukana oli yhteensä 59 osallistujaa.

14.9.2012 Vääksyn yhteiskoulun kotitalouden ryhmä II (8- ja 9-luokkalaisia) Kailan maatilalla. Navetta, koneet, ravihevosten kasvatusta, harvinaisten suomenhevosvärien kasvatusta, alkuperäislehmärodut (lapinlehmät), ylämaannaudat. Koti kuin sisustuskirjasta, maalaisromantiikkaa. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Osallistujia oli 22 hlöä.

17.9.2012 Vääksyn yhteiskoulun kotitalouden ryhmä III (7- ja 8-luokkalaisia) Sysmän luomuherkulla ja Pihamaan lähiruokatilalla toiminnan esittely sekä ruokailu. Osallistujia oli yhteensä 35 hlöä.

20.9.2012 Vääksyn yhteiskoulun kotitalouden ryhmä III (7- luokkalaisia) Sysmän luomuherkulla ja Pihamaan lähiruokatilalla ruokailu sekä Kailan lypsykarjatilalla. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Osallistujia oli yhteensä 45 hlöä.

26.9.2012 Heinolan Lyseonmäen 8-9-luokkalaisia Eskoloiden lihakarjatilalla: paljon isoja koneita, pihatto ja metsäosuus Paisjärven retkeilyalueella, jossa arvioitiin puun pituutta. Poikavaltainen porukka, joita laitteiden hinnat kiinnostivat. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Osallistujia oli 16 hlöä.

2.10.2012 Heinolan Lyseonmäen 8-luokkalaisia Haikosten lypsykarjatilalla. Navettakierros käsinlypsymahdollisuuksineen, konekierros laite-esittelyineen, metsärästi, jossa kerrottiin suomalaisesta metsänomistuksesta ja laskettiin puun ja metsän arvoa. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Osallistujia oli yhteensä 29 hlöä.

4.10.2012 Vääksyn yhteiskoulun liikunta- ja kulttuuripäivän porukkaa (8-luokkalaisia) ratsastustallilla, Starhill Stable. Ratsastusta, hevuskärryillä ajoa, makkaranpaisto nuotiolla perinnebiotooppi-metsässä. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Yhteensä 28 hlöä.

9.10.2012 Hartolan koulun 8-luokkalaiset Olkkosten lypsykarjatilalla. Tilan väki oli valmistautunut vierailuun huolella, tarjolla oli jugurttia, paistettua makkaraa. Esittelijöinä DeLaval, Atria, Tuottajain Maito (Valio). Kierrokset järjestettiin robottinavettaan, koneita oli pihalla runsaasti, hevoset ja lampaat rapsutettiin, metsistä puhuttiin. Koululaisista lähes puolella oli sidoksia maa- ja metsätalouteen, kotona maatilaa. Järjestäjät huomasivat sen kiinnostuksesta ja tietämyksestä. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Mukana oli 38 hlöä.

16.10.2012 Heinolan Lyseonmäen 8-luokkalaisia Jussilan emolehmätalalla. Tilalla nähtiin pihattonavetta, maatilakonekorjaamo, viljankuivaamo, emolehmät vasikoineen laitumella, kerrottiin tilan toiminnasta, nähtiin korjattuja museotraktoreita. Eläimet voittivat epäluulon ja arkuuden, mutta seisovivat yli silittelyetäisyyden ihmisistä, Ilmaus-sonni johti haaremiaan, karja juoksi laitumen takaosasta kuin biisonilauma. Yrittäjälomittaja oli kertomassa omasta toiminnastaan ja ammatistaan. Kyselevä ja aktiivinen ryhmä. Mukana oli yhteensä 21 hlöä.

22.4.2013 Hollolan yläkoulun 9-luokan kotitalousryhmäläisiä Takalan lypsykarjatilalla ja Kinnarin tilalla. Takaloilla nähtiin navetan parvelta navetan toimintaa lehmineen, tilan agrologiksi opiskeleva poika kertoi koneista, hevoset ja koira rapsutettiin. Metsistä kerrottiin perhemetsätalouden, metsänhoidon ja työllistämisen kannalta. Kinnarin tila on viljanviljelytila, jossa on lisäksi Pioni ja Piironki-puutarha-sisustus- ja lahjatavaramyymälä. Kinnarilla kerrottiin viljanviljelystä, nähtiin viljankuivaamo, syötiin omasta viljasta omalla myllyllä jauhetuista jauhoista tehtyä pullaa, kierrettiin myymälässä. Mukana oli 42 henkilöä.

25.4.2013 Heinolan Lyseonmäen 9-luokkalaisia Haikosten lypsykarjatilalla. Tilalla tutustuttiin navettaan, sen toimintaan ja eläimiin, kierreltiin katsomassa koneita ja puhuttiin metsistä. Maa- ja metsätalouden ammatteja tuotiin esiin ja erilaisia työllistämismahdollisuuksia. Tilalla oli paikalla harjoittelija kertomassa omasta työstään. Maistiaisina oli Tuottajain Maidolta saatua jugurttia ja mehua. Mukana oli 10 henkilöä.

30.4.2013 Kärkölen Opintien koulun 8-luokkalaisia Heikkilän & Juvosen lypsykarjatilalla. Tilalla käytiin navetassa, rapsutettiin lehmät ja vasikat, kokeiltiin metsäpuiden taimien istutusta, puhuttiin metsänhoidosta, katsottiin koneet ja jokaisen tilan ylpeydenaiheet eli vanhat traktorit. Tilan väki oli valmistautunut koululaisiin hienosti: tilan esittely oli kirjoitettu ylös, tarjolla oli vastalypettyä maitoa, juustomaistiaisja ja mehua. Pipari-vasikka pääsi riimussa innokkaan oppilaan ohjaamana haistelemaan keväistä ulkoilmaa. Mukana oli 17 henkilöä.

16.5.2013 Lammin Hakkalan koulun 7-9-luokkalaisia pienryhmiä Viitasen lypsykarjatilalla. Tilalla kierrettiin navetassa, nähtiin muutaman tunnin ikäinen vasikka, rapsutettiin lehmät ja vasikat, nähtiin Suomen 3. kaunein ayshire-lehmä sekä 15-vuotias 140 000 kg lypsänyt lehmä. Lisäksi katseltiin koneita ja käytiin metsässä. Käynnillä painotettiin maaseudun työllistävää vaikutusta, koska ryhmät olivat erityisopetuksen ryhmiä, joissa mm. käydään työssä. Tilalla on ollut harjoittelijoita ja mm. ko. koululta oppilaita työssäoppimassa. Mukana oli 23 hlöä.

17.5.2013 Vääksyn yhteiskoulun 7-8-luokkien kotitalouden ryhmät Lampolassa biisoneita katsomassa sekä Kinnarin viljanviljelytilalla ja Pioni ja Piironki-sisustus-puutarhamyymälässä. Biisonit ovat Pohjois-Amerikan alkukantainen laji, joka ei kesyynny. Lauman käyttäytymistä seurattiin ja kuultiin ravinnosta sekä lihasta, jonka takia biisoneja kasvatetaan. Puiden pituus opittiin mittaamaan keppimenetelmällä ja kuultiin puiden hinnoittelusta. Kinnarin tila on viljanviljelytila, jossa on lisäksi Pioni ja Piironki-puutarha-sisustus- ja lahjatavaramyymälä. Kinnarilla kerrottiin viljanviljelystä, nähtiin viljankuivaamo, syötiin omasta viljasta omalla myllyllä jauhetuista jauhoista tehtyä pullaa, kierrettiin myymälässä. Kinnarilla oli parhaillaan viljelytyöt menossa. Mukana oli 28 henkilöä.

21.5.2013 Nastolan Kukkasen koulun 7-9-luokkalaisia pienryhmiä Rauhamaalla ja Kinnarilla / Pioni- ja Piironki-myyvälässä. Rauhamaalla nähtiin suuren lypsykarjatilantoimintaa: lypsyrobotit, eläimet, koneet. Puiden pituus opittiin mittaamaan keppimenetelmällä ja kuultiin puiden hinnoittelusta ja metsänhoidosta. Hakkuutyömaalla käytiin tutustumassa harvesteriin ja innokkaimmat kävivät ohjaamossa. Kinnarin tilalla kuultiin viljanviljelytilan vuoden kierrosta, saatiin pullaa ja mehua sekä kierreltiin myymälässä ostoksilla. Tarkoituksena oli saada monipuolinen kuva maaseudun toiminnasta ja eri ammattimahdollisuuksista ilman että omistaa maatilaa. Mukana oli 26 henkilöä.

24.5.2013 Nastolan Männistön koulun 8-luokkalaisia Metsäpirtin tallilla ja Faballa. Männistön koululaisilla oli varsinainen jalostuksen ja lisääntymisen retki, sillä kumpikin vierailukohde on erikoistunut alaan. Metsäpirtin tallilla tutustuttiin hevosiin ja hevostallin toimintaan, eläinlääkärin ammattiin ja metsistä puhuttiin niin metsätalouden kuin – hoidonkin kannalta. Tuntuma puuston hintaan saatiin arvottamalla yksittäinen puu ja sitä kautta mietittiin koko metsikön arvoa. Faban sonniasemalla kuultiin sonnien roduista, jalostuksesta, jalostuksen merkityksestä. Bussilla

kierrettiin alueen rakennukset ja pihatot. Bussin ikkunasta tuhatkiloiset sonnit näyttivät pieniltä. Retkelle osallistui 29 henkilöä.

27.5.2013 Kärkölen Opintien koulun 8-luokkalaista ja ranskalaisia ystävyyskoululaisia Rauhamaalla. Rauhamaalla nähtiin suuren lypsykarjatilan toimintaa: lypsyrobotit, eläimet, koneet. Puiden pituus opittiin mittaamaan keppimenetelmällä ja kuultiin puiden hinnoittelusta ja metsänhoidosta. Ranskalaisten kanssa vertailtiin maiden eroja ja yhtäläisyyksiä maa- ja metsätaloudessa. Mukana oli yhteensä 27 henkilöä.

27.5.2013 Kärkölen Opintien koulun 8-luokkalaista ja ranskalaisia ystävyyskoululaisia Ylä-Sulkavalla. Ylä-Sulkavalla nähtiin luomutilan toimintaa: lihasonnien luomukasvatus ei sinänsä poikkeaa juurikaan tavanomaisesta, mutta viljelyyn soveltuva konekanta ja viljelylajit poikkeavat osittain tavallisesta. Tilalla kierrettiin konehalli ja pihattonavetta, tunnistettiin viljeltäviä kasvilajeja siemenistä, käytiin metsässä ja pellolla. Mukana oli yhteensä 21 henkilöä. Aamu- ja iltapäivällä oli mukana eri luokat.

28.5.2013 Nastolan Kukkasen koulun 9-luokkalaista Suomisella ja Jussilassa. Suomisilla tutustuttiin lypsykarjatilaan ja sen toimintaan. Metsässä mitattiin valtavia puita, entisenä laitumena ollut metsä kasvoi hurjan pituisia puita ikäänsä nähden. Jussilan emolehmätalalla nähtiin pihatossa lihakarjaa vasikoineen. Valtavan kokoinen sonni teki jokaiseen vaikutuksen. Päivän päätteeksi käytiin katsomassa metsuria nuoren metsän hoitotyömaalla. Mukana oli yhteensä 43 henkilöä.

30.5.2013 Nastolan Kukkasen koulun 9-luokkalaista Penttilässä ja Supilla. Penttilässä tutustuttiin perinteiseen parsinavettaan, koneisiin, metsien kasvatukseen ja hoitotoimenpiteisiin. Eväät syötiin ja makkarat paistettiin isäntävään mökillä järven rannassa. Supin tilalla ylämaan karja teki vaikutuksen, niiden toimintaa jatkettiin seurata pitkään. Isännän kymmenien metrien koivuhalkopinot olivat osoituksena ahkerasta urakoinnista. Myös maatiaiskanat olivat mukavia seurattavia, koska kanoja harvemmin näkee läheltä. Mukana oli yhteensä 30 henkilöä.

5.9.2013 Vääksyn yhteiskoulun 7-luokkalaisten marjanjalostuksen retki. Retkellä tutustuttiin metsien ja soiden marjoihin, kerättiin puolukkaa jalostettavaksi kotitaloustunnilla. Puolukkasaa ei ollut suurensuuri, mutta kyllä siitä useaan herkkuun riitti. Tilavierailun kohteena oli Ollilan marjatila Hämeenkoskella, jossa tutustuttiin eri marjojen viljelyyn, marjatilan syystöihin, maisteltiin erilaisia marjoja. Erityisesti pensasmustikka osoittautui herkkumarjaksi. Lisäksi saatiin maistiaisia mehuna ja marjapiirakkana. Mukana oli 39 retkeläistä.

11.9.2013 Vääksyn yhteiskoulun 7-luokkalaisten marjanjalostuksen retki. Tämä retkipäivä vei tutustumaan omenatilan toimintaan Asikkalan Viitailaan Jaakkolan omenatilalle. Tilalla kierrettiin omenaviljelmillä, kuultiin vuoden kierrosta ja työstä. Omenoita ja tuorepuristettua mehua maisteltiin. Toisena kohteena käytiin katsomassa Hämeenkoskella biisoneja. Villit eläimet olivat kiinnostavia seurattavia toimissaan. Iltapäiväksi lähdettiin Evolle evästuolle puolukkaan ja lyhykäiselle vierailulle Evokeskukselle, josta sai tuntumaa metsäkoulun toimintaan. Puolukoita ei retkellä paljoa löytynyt, mutta sieniä saatiin ämpärillinen ja lisäksi omenatilalta omenia hilloon ja piirakkaan. Mukana oli yhteensä 38 henkilöä.

13.9.2013 Vääksyn yhteiskoulun 7-luokkalaisten marjanjalostuksen retki. Tämän kertaisen ryhmän retki suuntautui Hollolaan Valosen hunajatilalle ja Kinnarin viljanviljely/ Pioni ja Piironki-puutarha/sisustusmyymälään ja kahvioon. Mehiläisistä ja hunajantuotannosta kuultiin harvinaista tietoa, hunajan ”valmistus” linkouksineen yms. nähtiin tuotantotiloissa. Puolukkaa ja mustikkaa löydettiin kotitalouden tunneilla jalostettavaksi yllättävän paljon, eikä innokkaimmat olisi malttaneet lähteä metsästä pois ollenkaan. Kinnareilla kuultiin viljanviljelytilan vuoden kierrosta ja maisteltiin omasta viljasta tehtyä pullaa. Mukana oli yhteensä 41 henkilöä.

24.9.2013 Vääksyn yhteiskoulun 7-luokkalaisten metsäretki. Biologian tunnilla käsiteltyjä metsäaiheita syvennettiin retkeilyllä. Puhuttiin metsien hoidosta, käytöstä, tunnistettiin kasveja, mitattiin puun pituutta, istutettiin taimia. Metsäyrittäjyyteen tutustuttiin tapaamalla metsuria taimikonhoitotyömaalla ja hakkuukohteella harvesterin ja ajokoneen kuljettajiin. Oppilaista päivä oli kiva ja hyvin opettavainen vaikkakin keli osui olemaan hyisen tuulinen. Mukana oli yhteensä 41 henkilöä.

1.10.2013 Vääksyn yhteiskoulun 8-luokkalaisten retkiliikunta- ja ympäristöpäivä teemalla ”Maa eri merkityksissään”. Kohteiksi valikoitui metsä, pelto ja suo. Päivän aikana tutustuttiin metsiin ja metsämaahan istuttamalla taimia ja tutustumalla metsämaan rakenteeseen. Paikalla oli myös innokas metsänomistaja istuttamassa taimia ja kertoilemassa metsänomistamisesta. Peltomaahan tutustuttiin Matti Oijalan luomutilalla. Oijala viljelee erilaisia puutarhakasveja, juureksia, hedelmiä, heinää ja viljanviljelyä. Lisäksi hänellä on metsäpuiden taimitarha ja halkojen myyntiä. Päivän päätteeksi käytiin Linnaistensuolla, jossa maalajina oli turve. Näkökulmana oli turpeen käyttö, luonnonsuojelu ja virkistyskäyttö. Mukana oli 34 oppilasta.

16.10.2013 Hartolan yhteiskoulun 8-luokkalaisten retki Kivelän lypsykarjatilalle Sysmään. Retki menttiin tutulla kaavalla: navetta, eläimet, rehut, koneet, lämpölaite, metsää, maa- ja metsätalouden ammatteja. Oppilaat pitivät retkikohdetta hyvänä, monipuolisena ja retkeä muutenkin onnistuneena. Mukana oli 34 henkilöä.

7.11.2013 Heinolan Lyseonmäen 9 lk:t Haikosten lypsykarjatilalla Heinolassa. Tilalla tutustuttiin navettaan, sen toimintaan ja eläimiin, kierreltiin katsomassa koneita ja puhuttiin metsistä. Maa- ja metsätalouden ammatteja tuotiin esiin ja erilaisia työllistämismahdollisuuksia. Maistiaisina oli Tuottajain Maidolta saatua jugurttia ja mehua. Mukana oli 40 henkilöä.

13.11.2013 Heinolan Lyseonmäen 9 lk:t Penttilän lypsykarjatilalla Nastolassa. Retki menttiin tutulla kaavalla: parsinavetassa nähtiin lehmät, puhuttiin ruokinta, lypsäminen ja lehmien elinkierto, seurattiin, kun maitoauto haki maidot säiliöstä. Metsäasioissa puhuttiin metsän kiertoajan toimenpiteistä, suomalaisesta perhemetsätaloudesta, arvuuteltiin puiden ikää, nähtiin isäntä taimikonhoitohommissa raivaussahan kanssa. Mukana oli 38 henkilöä.

21.11.2013 Heinolan Lyseonmäen 8 lk:t Supilla litissä. Supin tilalla ylämaan karja teki vaikutuksen oleskelemalla tyytyväisenä lumisateessa ja viimassa, niiden toimintaa jaksettiin seurata pitkään. Isännällä on runsaasti koneita niin maanviljelyyn kuin metsätalouteen: niitä tutkittiin ja hintoja arvuuteltiin. Maatiaiskanat olivat mukavia seurattavia, koska kanoja harvemmin näkee läheltä. Isäntäväki arvuutteli kanojen määrää, josta lähemmäksi veikannut sai palkinnoksi tuoreita

kananmunia. Puun pituus opeteltiin mittaamaan. Retkellä tuotiin esiin maa- ja metsätalouden ammatteja sekä maaseutuyrittämistä. Mukana oli yhteensä 23 henkilöä.

22.11.2013 Vääksyn yhteiskoulun oppilaita Elma-maaseutumessuilla Helsingin Messukeskuksessa. Mukana oli oppilaita kaikilta yläasteen vuosiluokilta, eri luokat kiertelivät messuilla eri teemalla: toiset paneutuivat metsäosastoon, toiset kotieläimiin, toiset kädentaitoihin. Messuilla on nähtävissä niin alojensa ammattilaisia, koulutusmahdollisuuksia kuin maaseudun herkkuja maisteltavaksi. Mukana oli 183 henkilöä.

13.12.2013 Vääksyn yhteiskoulun maa- ja metsätalouden valinnaisaineryhmän retki. 8. luokan valinnaisryhmä ovat tämän syksyn perehtyneet oppitunneilla maatalouteen monipuolisesti. Opetusta syvennettiin käymällä tutustumassa maatalouskauppaan (Agrimarket Lahti), maatalouden neuvontapalvelujen tarjoajaan (ProAgria Etelä-Suomi, Lahti) sekä Moisanderien lihakarjatilaa Orimattilassa. Maatalouskaupassa on nykyisin kuluttaja-asiakkaat tärkeitä, koska harraste-eläinten ruoka ja tarvikkeet ovat ostettuja. Agrimarketilla puhuttiin myös nuorten kesätyöllistymisestä. Proagrialla nähtiin kalataloustutkija ja rakennusarkkitehti työssään. Mukana oli 16 henkilöä.

24.1.2014 Koulutuskeskus **Salpauksen Asikkalan toimipisteen Kissanpäivät** (avoimet ovet). Hanke markkinoi avoimia ovia kouluille ja maksoi bussikuljetuksen. Lisäksi halukkaille järjestettiin mahdollisuus vierailuun hakkuutyömaalla tutustumassa harvesteriyrittäjän työhön. Kissanpäivällä oli hankkeen kutsumana 250 koululaista opettajineen, joista vajaa 100 kävi myös motokuskin pakeilla. Mukana oli ryhmiä Asikkalasta, Nastolasta, Hollolasta, Lammilta, Heinolasta, Hartolasta ja Sysmästä.

4.3 ja 1.4 Vääksyn yhteiskoulun 8 lk:n maa- ja metsätalouden valinnaisaineryhmät. Useampia retkiä keväällä: 4.3 Salpauksen opetusmaatilalla hevostalouden merkeissä. 1.4 Juha Kamppilan lammastilalla Iso-Äiniöllä: lampaiden hoito, ruokinta, karitsoiminen. 16 oppilasta kummallakin reissulla.

2.4.2014 Hollolan lukion Ammattitori-tapahtuma. Hollolan lukiolla kerrottiin 1- ja 2- vuosikurssin opiskelijoille eri alojen ammateista, työstä ja koulutuksesta. Metsäalasta kerrottiin mhy:n toimesta. Kuuntelijoina oli n. 25 hlöä.

15.4.2014 Hollolan yläkoulu 9-luokan kotitalouden valinnaisaineryhmä Rauhamaalla Kärkölässä. Ison lypsykarjatilain toimintaan tutustuminen: navetta, ruokinta, koneet. Mukana 40 henkilöä.

16.4.2014 Vuokkoharjun koulun 5-6-luokkalaiset Heikkilän & Juvosen lypsykarjatilalla Hämeenkosken Mieholassa. Lapset olivat niin innostuneita lehmistä, etteivät meinanneet lähteä pois navetasta ollenkaan. Metsäkohteena menttiin Hiidenmäen metsäpolulle. Mukana oli 38 henkilöä.

23.4.2014 Sysmän koulun 6-luokkalaiset Rantahakalan lypsykarjatilalla: tutustuminen navettaan, lehmiiin, rehuihin. Metsäaiheina olivat taimien istutus, harvennushakkuut ja puun eri tuotteet.

Evästauko oli kodalla Päijänne-näkymin ja lopuksi tutustuttiin riiden vanhoihin maatyökaluihin. Mukana oli 28 henkilöä.

24.4.2014 Salpakankaan koulun 6-luokkalaisia Kailaniemen lypsykarjatilalla: navetta, lehmät, koneet, taimien istutus, puun eri tuotteet. Mukana oli 43 henkilöä.

24.4.2014 Vääksyn koulun 6B-luokka Kailan Yli-Tommolan tilalla Kalkkisissa: koululaisille esiteltiin navettaa ja tilan maidontuotantoa, ravihevosten sekä ylämaankarjan kasvatusta. Tämän lisäksi koululaiset pääsivät tutustumaan tilan konekalustoon, sekä kanoihin ja kissoihin. Vierailun päätteeksi koululaiset söivät eväät tilalla. Osallistujia oli 26 hlöä.

25.4.2014 Vääksyn koulun 6A-luokka Koulutuskeskus Salpauksen opetusmaatilalla Asikkalan kirkolla: koululaisille esiteltiin navettaa ja tilan maidontuotantoa, hevostallia sekä pieneläinlaitola. Oppilaat pääsivät seuraamaan ratsastustuntia, sekä tutustumaan tilan maatalouskoneisiin. Oppilaille kerrottiin myös opiskelusta ja tutkinnoista. Osallistujia oli 27 hlöä.

25.4.2014 Vuokkoharjun koulun 5-6 luokkalaiset Ylä-Sulkavan luomulihakarjatilalla: luomuviljely, rehut ja viljalajikkeet, pihatto ja eläimet, koneet. Hiidenmäen metsäpolku, taimien istutus, puun tuotteet. Mukana oli 25 henkilöä.

28.4.2014 Salpakankaan 5-luokkalaiset Kolilan lypsykarjatilalla ja metsänistutuksella. Mukana oli 47 hlöä.

29.4.2014 Hämeenkosken 5-6-luokkalaiset Kukonharjun metsäpolulla, metsän istutuksella metsureiden kanssa ja Pakaraisen lypsykarjatilalla. Mukana oli 43 hlöä.

7.5.2014 Salpakankaan 5-luokkalaiset Okeroisten tallilla, Okeroisten myllyllä ja Kinnarin tilalla / Pioni & Piirongissa. Mukana oli 48 hlöä.

12.5.2014 Vääksyn yhteiskoulun 7C yrttiretkellä: Hellqvistin puutarhalla, Starhill Stable-tallin maastoissa villiyrttejä keräämässä ja lettukesteillä. Mukana oli 24 hlöä.

15.5.2014 Nastolan Kukkasen koulun erityisluokat Korpikylän ratsastuskeskukseen ja Isomäen puutarhaan tutustumassa. Evästauko oli Pirunpesällä makkaranpaistoinen. Mukana oli 24 hlöä.

19.5.2014 Vääksyn yhteiskoulun 7 lk Hämeenkyrön Frantsilassa luonnonyrttiretkellä: lounas kasvisravintola-myymäle Kehäkukassa, maatilalla yrttien ja lajien kasvatukseen tutustumassa, Frantsilan Hyvänolon keskuksen toimintaan tutustuminen. Mukana oli 25 hlöä.

21.5.2014 Heinolan Lyseonmäen 7 lk Parikan lammastilalla: lampaiden hoito, ruokinta, karitsoiminen. Mukana oli 19 hlöä.

22.5.2014 Nastolan Männistön koulun 8 lk:t Vierumäellä Hoskolan lypsykarjatilalla ja hevostallilla. Maitotilalla tutustuttiin navettaan, eläimiin, koneisiin, kuivuriin, energiapuuhun, hakelämmitykseen. Tilan Mustialassa opiskeleva poika esitteli loistavasti maataloutta ja tilan

toimintaa. Kollin tallilla esiteltiin tallin toimintaa. Lisäksi jokainen pääsi ratsastamaan ja ravikärkyjen kyytiin niin monta kertaa kuin halusi. Mukana oli 28 hlöä.

23.5.2014 Nastolan Männistön koulun 8 lk:t Suomisen lypsykarjatilalla ja Korpikylän ratsastuskeskuksessa: tilojen toiminta, kalusto, eläimet. Mukana oli 34 hlöä.

26.5.2014 Nastolan Kukkasen koulun 7 lk:t Mörttisen upouudessa pihattonavetassa, Pionissa&Piirongissa, sekä Okeroisten myllyllä viljatuotteisiin ja jauhatukseen perehtymässä. Pionin kahvilassa käytetään Okeroisten myllyn jauhoja, joten lähituotanto ja –tuotteet tulivat esiin. Mukana oli 48 hlöä.

27.5.2014 Nastolan Kukkasen koulun 7 lk:t Rauhamaan maitotilalla, Vääksyn myllyllä ja Viipurilaisessa kotileipomossa. Uusi leipomo ei ollut vielä auki, mutta ryhmä pääsi silti katsomaan tiloja ja maistelemaan koepaistojen herkkuja. Leipomo käyttää pelkästään Vääksyn myllyn jauhoja ja myllyyn vilja tulee paikallisilta tuottajilta, joten lähituotanto tuli hyvin esiin. Mukana oli 38 hlöä.

28.5.2014 Heinolan Lyseonmäen 8 lk Haikosten lypsykarjatilalla: navetta, eläimet, konekalusto. Mukana oli 20 hlöä.

22.9.2014 Vesivehmaan ja Länsi-Asikkalan koulun 5-6-luokkalaisten Salpauksen koulutilalla Asikkalassa: navetta, koneet, hevoset, pieneläinhoitola. Mukana oli 45 henkilöä.

25.9.2014 Sysmän koulujen 6-luokkalaisten Hoskolassa: navetta, viljat & kuivuri, viljely, koneet. Mukana oli 44 henkilöä.

27.9.2014 Vääksyn yhteiskoulun kotitalouden valinnaisryhmä karpaloretkellä ja Niemimäen marja- ja majoitustilaan tutustumassa. Mukana oli 15 henkilöä.

29.9.2014 Vääksyn Aurinkovuoren 5-luokkalaisten Kailaniemen tilalla: navetta, koneet, mönkijäajelua. Mukana oli 46 henkilöä.

2.10.2014 Padasjoen Kullasvuoren 5-luokkalaisten Aholassa + metsää: navetta, koneet, Aittiovuori. Mukana oli 33 henkilöä.

3.10.2014 Heinolan Seminaarin koulun 5-6-luokkalaisten Salpauksen koulutilalla Asikkalassa. Mukana oli 50 henkilöä.

5.10.2014 Vääksyn Aurinkovuoren 6-luokkalaisten Kailan tilalla. Tästä vierailusta tehtiin videointi. Mukana oli 45 henkilöä.

9.10.2014 Sysmän koulujen 5-luokkalaisten Heinosilla: navetta, koneet, sorkkahoitaja. Mukana oli 38 henkilöä.

13.10.2014 Heinolan Myllyojan koulun 5-luokkalaisten Penttilässä: navetta, koneet. Metsätyömaalla kuormatraktoria seuraamassa, taimitarhalla kierros. Mukana oli 47 henkilöä.

14.10.2014 Hartolan yläkoulu 9-luokkalaisten opon tunneilla kertomassa maa- ja metsätalouden ammateista ja koulutuksesta, koulutuspaikoista. Kuuntelemassa oli 31 henkilöä.

15.10.2014 Nastolan Villähteen koulun 5-6-luokkalaiset Rauhamaalla: navetta, koneet. Lisäksi metsätyömaakohteita: metsuri taimikonhoidossa, hakkuutyömaalla moto ja kuormatraktori. Mukana oli 43 henkilöä.

29.10.2014 Heinolan Lyseonmäen 9 lk Salpauksen koulutilalla. Mukana oli 19 henkilöä.

30.10.2014 Heinolan Lyseonmäen 9 lk Haikosilla: navetta, koneet. Mukana 20 henkilöä.

31.10.2014 Heinolan Lyseonmäen 9 lk Hoskolassa tutulla kaavalla. Mukana oli 35 henkilöä.

4.11.2014 Nastolan kirkonkylän koulun 5-luokkalaiset Mörttisellä + motohakkuutyömaa. Evästauko Teuronjoen laavulla. Mukana oli 47 henkilöä.

6.11.2014 Kärkölän Vuokkoharjun koulun 5-luokkalaiset Laineella. Vielä rakenteilla oleva pihattonavetta, vanha navetta + eläimet. Mukana oli 40 henkilöä.

7.11.2014 Vääksyn yhteiskoulun opettajien tyhy-päivä. Tutustuminen Valion Herajoen meijeriin ja Nuuksion luontokeskus Haltiaan teemalla Älykäs ja ekologinen rakennus. Mukana oli 41 henkilöä.

21.11.2014 Hartolan 8-luokkalaiset Kivelässä, videointi. Mukana oli 35 henkilöä.

24.11.2014 Vääksyn yhteiskoulun maa- ja metsätalouden valinnaisaineryhmät: Taito-Häme (kädentaidot), Okeroisten talli, Faban sonniasema. Mukana oli 17 henkilöä.

28.11.2014 Heinolan Lyseonmäen koulun 8-luokkalaiset Parikan lampolassa. Mukana oli 33 henkilöä.

3.12.2014 Vääksyn yhteiskoulun maa- ja metsätalouden valinnaisaineryhmät: taimesta taloksi – puun elinkaari-retkeily Vierumäellä. Taimi-Tapion taimitarha, Versowoodin saha, Koskisen Oy:n Herrala-talojen talotehdas. Mukana oli 20 henkilöä.

8.12.2014 ja 10.12.2014 Vääksyn yhteiskoulun maa- ja metsätalouden valinnaisaineryhmät: Salpauksen koulutilalla, tutustuminen niihin osioihin, jossa eivät ole aiemmin olleet. Mm. konehalli, kalastus. Mukana yhteensä 20 henkilöä.

10.12.2014 Tilojen kiitos- ja tsemppauspäivä – päätösseminaari Koulutuskeskus Salpauksen Asikkalan koulutilalla. Luennot maaseudun tulevaisuudesta ja nuorten asenteista, jaksamisen eväät-hyvinvointiluento, hankkeen tulokset. Mukana n. 25 henkilöä.

12.12.2014 Heinolan Lyseonmäen koulun 9-luokkalaiset Hoskolan tilalla. Mukana 23 henkilöä.